

denben magáévá tévén a kamara álláspontját, a körjegyzőt a jövőre nézve törvényszerű eljárás követésére utasította.

*

Katonatiszt lakhelye. A Curia egy konkrét eset alkalmából a következő elvi kijelentést tette: A nem vitás tényállás szerint P. Aurél örökgyó, mint tényleges szolgálatban álló cs. és kir. 72. gyalogezredbeli százados legutóbb Pozsonyban volt állomáson s ebből az okból Pozsonyban tartózkodott ugyan s itt is halt el, itt tartózkodása azonban nem tekinthető általa szabadon s önkényen választott állandó lakóhelynek, mert Pozsonyban tartózkodása a katonai felsőbb hatóság rendelkezésén alapult és bármennyi ideig is tartott, csak az ideiglenesség jellegével bírt, mely nem szüntette meg örökgyónak Hátszeghez, mint illetőségi községéhez való tartozandóságát, következésképp örökgyónak, mint hátszegi illetőségű magyar honosnak, a fentebbiek szerint állandó lakásául Hátszegilletőségi községe tekintendő, ez pedig az osztr. polg. tkv. alkalmazásának jogterületén lévén: ebből az indokból örökgyó egész hagyatékára az osztr. polg. tkv. örökösödési jogszabályai voltak alkalmazandók.

*

Személyi hírek. Meghalt *dr. Hübsch Adolf* csaczi kir. körjegyző. Állásáról lemondott *Schulc Sándor* abádszalóki kir. körjegyző.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadó- hivatal
Egész évre . . . 10 kor.	Dr. HOLITSCHER SZIGFRID	Budapest, VI, Andrassy-út 9.
Félévre . . . 6 „	budapesti kir. közj.-helyettes.	

Tartalom. Magánjogi gyakorlat. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

Magánjogi gyakorlat.

(Második cikk.¹)

Az osztályrabocsátás és betudás kérdésében a Curia eddigi gyakorlatától és összes jogi íróink tanításától eltérően ujabban azt az álláspontot foglalja el, hogy annak tárgyát az örökgyó által életében leszármazójának ajándékozott vagyoneérték nem képezi, „mert a hárulás jogcímében, az ajándékozásban, a betudás elengedése már bennfoglaltatik“,² maga az ajándékozás fogalma és ténye kizárja azt, hogy az ajándékozott vagyon a törvényes örök-részbe beszámíttassék“,³ az ajándékozás már magában foglalja a betudás elengedését“,⁴ minden egyes esetben egyúttal kimondván azt, hogy az ajándékkal szemben az ideigl. törv. szab. 8. §-a, értelmében csak az esetleg megsértett köteles rész kiegészítése volna követelhető, de nem annak számításba vétele a törvényes osztályrész megállapításánál is. Kétségtelen, hogy ez a magyarázat alig fér össze azzal, amit a betudási intézmény jogforrását képező 1840: VIII.

¹ Az első cikket 1. lapunk f. évi 3. számában.

² 1908. szeptember 9. 1756. sz.

³ 1908. szeptember 2. 986. sz.

⁴ 1908. november 6. 2431. sz.

t.-cz. 2. §-a rendel, amely végrendelet hiányában elvileg a leszármazók közötti egyenlő osztályt akarta statualni és ezért mind- eddig úgy értelmeztetett, hogy a szokásos és alkalmi, tehát kisebb ajándékozásoktól eltekintve a leszármazók minden ajándékot kon- feralni tartoznak, melyre nézve meg nem állapítható, hogy örök- hagyó annak osztályrabocsátását elengedni akarta. Magából az ajándékozás tényéből tehát épen nem következik a betudás elen- gedése, mert hiszen ellenkezőleg alig létezik valami más, amit betudni lehetne, mint olyasvalami, amit ellenérték nélkül, tehát ajándékul kapott a leszármazó. Ajándék a szülőktől kapott hozomá- ny is, melyre nézve a Curia mindig elismeri, hogy az „a tör- vényes osztályrészbe való betudással adottnak tekintendő”,¹ vala- mint az önálló háztartás berendezésére, üzlet kezdésére, egyálta- lán önállóság alapítására, adósság kifizetésére adott és feltétlenül osztályrabocsátandó vagyoneérték. Az, hogy az ajándék nem ezen címek valamelyikén, hanem „ajándék” címén adatik, a mi tör- vényünk szerint még nem jelenti a betudás elengedését, ezt csak az osztr. ptk. 791. §-a, a német ptk. 2050. §-a és a magyar ptk. tervezetének 2035. §-a mondják ki, melyeknek hatása alatt csat- lakozott úgy látszik ujabban a Curia is ehhez a felfogáshoz. Az „ajándék” kifejezéséhez ily messzemenő következményt fűzni veszélyes, ha meggondoljuk, hogy a kifejezések szabatoságára gyakran nem helyeznek súlyt a felek és nevezetesen a községi jegyző által készített átadási, kiházasítási szerződésekben egysze- rűen ajándékozásnak címeztetik az, amit a paraszt gyermekének önállósítására vagy hozományképen ad. Sokkal megfelelőbb nem a használt kifejezésekből, hanem abból kiindulni, hogy a szülők által életükben tett nagyobb ingyenes vagyonszármazások az esetek túlnyomó részében betudási célzattal, az örökrészre való előlegül adatnak, jogosult tehát ezen célzat vélelmzésével azokat min- dig betudni, hacsak az örökhagyó a betudást akár kifejezetten, akár a fennforgó körülményekből következtethetőleg el nem engedte. Így péld. helyes a betudás elengedése ott, ahol az örökhagyó a vagyont a már tett és még teendő szolgáltatások jutalmául² ru- házta át, de már magában az ajándékozásban azt, hogy a szü- lők a betudásról lemondottak, bennlévőnek tekinteni nem lehet.

¹ 1908. szeptember 2. 2284. sz.

² Curia 1909. január 19. 4058. sz.

Helytelen különösen a Curia ítélkezésében a két jogintéz- ménynek, a köteles résznek és a betudásnak az ajándék szem- pontjából való az a szembeállítás, hogy ajándék címén csupán az azzal sértett köteles rész kiegészítése volna követelhető és nem egyuttal az ajándék osztályrabocsátása az egyenlő osztály eszköz- lése végett. Az ideigl. törvénykezési szabályoknak a Curia által hivatkozott 8. §-ából ezt következtetni nem lehet, mert midőn ez a §-a megajándékozott által a hiányt pótolni rendeli akkor, ha örökhagyó a köteles résznél kevesebbet hagyott, ez nem azt jelenti, hogy ha a köteles rész sértve nincs, a megajándékozott leszármazó osztályrabocsátani nem tartozik, hanem jelenti azt, hogy a köteles rész sérelme esetében a megajándékozott még vissza- adni is köteles, ami az osztályrabocsátandó vagyonra nézve és a törvényes örökrész szempontjából csakugyan nem áll.

*

A *mostoha anya özvegyi joga* tekintetében a Curia újabb gyakorlata visszaállítja a rendi különbséget. Azon esetekben, ha az örökhagyó nemes volt, vagy hivatali állásánál fogva a honoratorok közé tartozott,¹ sőt városi polgárok özvegyeire² sem tartja alkal- mazhatónak a kizárólag a volt jobbágyok özvegyeinek tartásáról szóló 1840:VIII. t.-cz. 18. §-át, úgy hogy előbbieknél özvegyi joga semmiben sem különbözik az édes anya özvegyi jogától és csupán a volt jobbágyok özvegyeire áll az, hogy a férj előbbi házasságá- ból származott gyermekek az özvegyi jogot a férj hagyatéka egy gyermekrészének haszonélvezetére szoríthatják, még ha az az özvegy illendő tartására nem is elegendő. Kétségtelen, hogy a Curia ezen újabb gyakorlata a tételes jog rendelkezéseinek meg- felel, mert az ideigl. törv. szab. 16. §-a az özvegyi jogra vonat- kozólag általában a régi törvényeket újból hatályba lépteti, az özvegyi jogról szóló Hármaskönyv I. 98., 99. cz.-ei pedig, melyek a mostoha anya megszorított özvegyi jogát nem ismerik, a nemesi jogot szabályozzák, ellenben az 1840: VIII. t.-cz. 18. §-a kifejezetten csak a jobbágyok özvegyeire vonatkozik. Hogy a vá- rosi polgárok özvegyeire, akik egyik törvény alá sem esnek, a méltányosabb rendelkezés foglaljon helyt, szintén alig kifogásol-

¹ 1908. november 19. 4979/1908. sz.

² 1908. január 8. 2722. sz.

ható. Ámde kérdés, nem helyesebb-e egyáltalán a rendi különbség kiküszöbölésére irányuló az a törekvés, melyet a Curia régebbi gyakorlatában tapasztalhattunk, mely a két törvény közötti ellentétet úgy egyeztetette ki, hogy a nemesi özvegyi jog szabályozását általában országos joggá tette, a mostoha anya özvegyi jogának a jobbagyokra nézve kimondott megszorítását pedig minden rendre kiterjesztette.¹ Az a különbség, hogy a nemesek és honoratoroknál az egy gyermekrész az egész hagyatékból, tehát a házasság alatti szerzeményből is özvegyi jog alá esik, ellenben nem nemeseknél a házasság alatti szerzeménynek a férjet illető felerésze a gyermekrész megállapításánál számításba nem jön, abban leli magyarázatát, hogy utóbbiaknál az özvegy a házasság alatti szerzeményből közszerzeményi igénye útján úgy is részesül és így ez az eltérés nem az özvegyi, hanem a közszerzeményi jog terén elismert rendi különbség következménye. Az utóbbi álláspontot a Curia mai gyakorlatában is helyesen fentartja.² Kérdés ellenben, helyesülhet-e a rendi különbség feltámasztását az özvegyi jog terén is és különösen az oly, ma szabatosan meg sem határozható jogi fogalmakkal való operálást, mint a „városi polgár“-é? És végül helyes-e ily lényegbe vágó kérdésekben a gyakorlat folytonos változtatása, kényszerítő ok nélkül?

Egyébként az özvegyi jog terén a birói gyakorlat a régi nyomon halad. Eszerint a nő elveszti az özvegyi joghoz való igényt, ha a házasságot férje hibáján kívül nem folytatja, vagy a köteles hűséget megszegi,³ ép úgy, mint ahogy a hitvestársi öröklésre is érdemtelenné válik, de a férj halála után a házassággal együtt megszűnt kötelességről többé szó nem lehet.⁴ A köteles rész kifizetése csak az özvegyi haszonélvezet megszüntével követelhető és az a jogszabály, hogy az özvegyi jog a köteles részt rendszerint nem terhelheti, csak abban az esetben nyer alkalmazást, ha a hagyatéki vagyonnak a köteles részen felüli jövedelme az illő tartásra elegendő;⁵ viszont tehát az özvegyi jog elsősorban a köteles rész kielégítésére nem szolgáló vagyont terhelő és amennyiben annak jövedelme elegendő, a köteles rész

¹ Curia 5949/1887. sz.

² 1908. november 16. 1543. sz.

³ Curia, 1908. november 24. 3015. sz. és 1909. április 15. 220. sz.

⁴ Budapesti tábla 1908. január 15. G. 741. sz.

⁵ Curia 1909. márczius 9. 5473. sz.

tehermentesen adandó ki;¹ a nő másodszori férjhezmenetele esetére is végrendeletileg biztosított haszonélvezet pedig semmi esetre sem sértheti a köteles részt.² Az özvegyi jogból eredő igény a férj által megajándékozottak ellen is érvényesíthető abban a mértékben, amelyben az özvegyi jog a férj által egyáltalán nem korlátozható (illő tartás).³ Az özvegyi jog nem terjed ki a hagyatékhoz tartozó részvények alapján örökhagyó elhalálozása után a tulajdonosokat megillető elővételi jogra, annak értékére vagy a kibocsátott új részvényekre.⁴ Az özvegy haszonélvezetében maradt ingó vagyon biztosítás, értékpapírok birói letétbe helyezése csak veszély fenforgása esetén követelhető⁵ és egyáltalán az 1894. évi XVI. t.-cz.-nek így magyarázandó 92. §-a csak örök. eljárás folyamán alkalmazható, nem pedig, mikor az özvegy az őt megillető haszonélvezetet már jogerős birói ítélet alapján véglegesen bírja.

*

Az örökjog terén felmerült egyéb lényegesebb határozatokat a következőkben ismertetjük.

Az *ági vagyonhoz* tartozó tárgyak, amennyiben a hagyatékban található, természetben szállnak vissza az esetleges beruházott érték mint szerzeményi vagyon megtérítése mellett,⁶ ellenében azok értéke a hagyaték terhét képezi⁷ és a készpénzben szállott ági vagyon felhasználásával keletkezett vagyonnak természetben való megítélése sem igényelhető.⁸

A *köteles részre* jogosult követelési jogára a Curia szerint „a testvérek javára tett ajándékozások sorrendje nincs kihatással, hanem az utóbb ajándékozott testvér az előbb ajándékozottal felelős,⁹ amit mindenestre csak azzal a korlátozással fogadhatunk el, hogy azon ajándékozások, melyek örökhagyó azon időpontban való vagyonának felét nem haladják meg, egyáltalán még

¹ Budapesti tábla 1908. jan. 15. G. 741. sz.

² Curia 1909. márcz. 9. 5473. sz.

³ Curia 1907. márczius 13. 9141. sz. és Bpesti tábla f. i. ítélete.

⁴ Curia 1908. nov. 19. 4979. sz.

⁵ Curia 1908. okt. 6. 2055. sz. és 1908. decz. 11. 2790. sz.

⁶ Curia 1908. decz. 10. 3216. sz.

⁷ Curia 1909. szept. 10. 1833. sz.

⁸ Curia 1908. nov. 26. 3558. sz.

⁹ 1909. szept. 9. 2734. sz.

nem támadhatók. A szülő által kielégített gyermek és a kielégítésül adott érték a köteles rész mennyiségének kiszámításánál figyelembe nem jöhet.¹ A köteles rész után kamat ugyan rendszerint örökhagyó halála napjától kezdve jár, de ez a szabály nem alkalmazható, ha a köteles részre jogosultat ebbeli igényének érvényesítésében mulasztás terheli.² A vallásváltozást a Curia a kitagadásra jogszerű indokul el nem fogadja.³

A törvénytelen gyermek a Curia 79. számú t. ü. döntvénye szerint anyja után törvényes leszármazók mellett is t. öröklési joggal bír, de az anya rokonai után öröklés egyáltalán nem illeti a képviselői elv alkalmazással sem, tehát nagyanyja után nem örököl, ha az anya az örökség megnyitását meg nem érte.⁴

*

Az utóörökös nevezés és a közönséges örökshelyettesítés közötti különböztetésre a Curia akaratértelmezési szabályokat állít fel.⁵ A jogerősen feljegyzett utóörökösödési jog hatályossága perenkívüli úton el nem dönthető, mert a 74. számú t. ü. döntvénynek az a szabálya, hogy az abban foglalt köteleknek meg nem felelő elidegenítési és terhelési tilalom bármelyik érdekelt fél kérelmére törölhető, nem terjeszthető ki egyéb tulajdoni korlátozásokra.⁶ A hitbizomány rendelkezésében nyilvánuló szándék, ha annak felállítása bármily okból nem lehetséges, megvalósítandó a rendes öröklési jog keretében, így ha a hitbizomány első birtokosaként kijelölt személy erre nem alkalmas, mert nő, elismerendő a hitbizományul szánt vagyomra nézve életfogytiglani haszonélvezeti joga és a hitbizomány csupán elhalálozásával léphet hatályba.⁷

Az utóörökös neveléssel kapcsolatban a Curia egy ítéletében⁸ elismeri a végrendelet után született ivadék (postumus Vellei

¹ Curia 1909. jan. 28. 5194. sz.

² Curia 1908. decz. 30. 1869. sz.

³ 1908. nov. 12. 3955. sz.

⁴ Curia 1908. nov. 3. 864. sz.

⁵ L. e. lap m. évi 8. számában 181. és 184. sorsz. a. közölt határozatokat.

⁶ Curia 1909. május 11. 1446. sz.

⁷ Curia 1909. ápr. 2. 12. sz.

⁸ 1909. november 5. 3157. sz.

anus) törvényes öröklési jogát. Az örökhagyónak a végrendelet alkotásakor csak egy szellemileg és testileg nem rendesen kifejlett leánya volt, akit örökösül nevez, de utóörököst és hagyományokat rendel. A később, de még örökhagyó életében született második gyermek a végrendeletet megtámadván, a Curia nemcsak korlátlan törvényes öröklési jogát ismeri el a hagyaték felére, de az utóörökös nevezést hatálytalanítja az egész hagyatékra nézve, mert az örökhagyó utóörököst abban a feltevésben rendelt, hogy az ő ága gyenge elméjű leányával kihál, tehát a végrendelet tételt alkalmával tévedésben volt. A hagyományokat azonban érvényben hagyja, mert azok a vagyomhoz nem aránytalanul nagy összegek, részben pedig jótékony hagyományok lévén, nem tehető fel, hogy azokat nem rendelte volna, ha a második leszármazó születéséről tudott volna. A Curia tehát álláspontját tisztán az indító okban való tévedésre alapítja, mely ingyenes ügyletnél és elsősorban végrendeletnél feltétlenül érvényesíthető. De nélkülözzük a Curia ítéletében a végrendelet után születő ivadék esetének, mint az indító okban való tévedés egy specziális esetének és annak kiemelését, hogy ez esetben vélelem áll fenn arra, hogy örökhagyó tudva nem mellőzte volna ivadékát, vagyis, hogy az intézkedés indító oka tévedés volt és az ellenkezőt kell bizonyítania annak, aki az intézkedés érvényességét vitatja. Ezt mai jogunk is elismeri és erre az álláspontra helyezkedik a tervezet is, midőn az indító okban való tévedés mellett (1915. § 2.) külön kiemeli a később született mellőzött ivadék esetét (1916. §). Ezen vélelem nélkül a konkrét esetben, midőn örökhagyó később a méhmagzatról tudomást szerzett, sőt a gyermek születése után még 3 hónapot élt, anélkül, hogy végrendeletét visszavonta vagy megsemmisítette volna, alig lehetne beszélni „tévedésről“, a hagyományok tekintetében pedig a vélelemmel szemben bizonyítottan lehetett volna elfogadni, azok csekély összegére és rendeltetésére való tekintettel, hogy örökhagyó a gyermekről tudva is így rendelkezett volna.

*

Azt a kérdést, hogy az örökség visszautasításában az eladósodott örököst hitelezői bármi módon korlátozhatják-e, a Curia szigorúan a csődtörvény szempontjából nézi és a csődön kívüli megtámadási jognak a bírói gyakorlat útján való elismerésére még

a legszűkebb határok között sem mutat hajlandóságot. Nemcsak „abban nem akadályozható az örökös, hogy örökhagyónak azt a végrendeletét, melylyel az öröklésből kizáratott elfogadhassa”,¹ amiből folyólag „a köteles rész érvényesítése is oly személyes természetű joga, melynek igénybevétele kizárólag az ő tetszésétől függ és hitelezői által nem érvényesíthető”:² de úgy a „törvényes örökség és pedig a megnyílás időpontjára visszaható erővel visszautasítható”,³ valamint „a végrendeleti hagyományban nyújtott előnyt is vissza lehet utasítani,⁴ és mindennek nem szolgálhat akadályául sem az, hogy a hagyatékból való örökrész, hagyomány, köteles rész már bíróilag lefoglaltatott, mert ezzel a hitelezők ezen igények érvényesítéséhez törvényes alapot a végrehajtási törvénynek alaki rendelkezései által nem nyerhettek, sem a telekk. rendt. 74. §-a értelmében szerzett zálogjog már a Curia 34. sz. t. ü. döntvényére való figyelemmel sem. Mert a Csődtörvény 24. §-ban foglalt különös rendelkezés csődön kívül nem alkalmazható és habár a magyar örökösödési jog szerint az örökös az örökséget ipso jure szerzi meg, a visszautasítás folytán sorban következő saját jogán szerzi meg ez örökséget és megajándékozottnak nem tekinthető.⁵ Kivételnek csupán akkor van helye, ha az örökös vagy köteles részre jogosított az örökhagyóval vagy a többi örökösökkel a hitelezők kijátszása végett rosszhiszeműen összejátszott.⁶

Különösen a telekkönyvi rendt. 74. §-a értelmében nyert zálogjogra nézve a Curia 34. számú döntvénye alapján szigorúan ragaszkodik⁷ ahhoz, hogy az csak „az átadás időpontjától kezdve lép hatályba és az ily halasztó feltételhez kötött zálogjog az örökösök közti osztály módozatára semmiféle gátló vagy szabályozó befolyást nem gyakorolhat”, hanem már azáltal, hogy a „vele terhelt javak az adósiól különböző más személynek adatnak át, jogi hatályát veszti.” Az egyedüli jogkövetkezmény ez esetben az lehet, hogy „ha a hitelező zálogjogától rosszhiszeműleg kijátszás útján fosztatott volna meg, a károsítótól kártérítést lenne jogosítva követelni.”

*

¹ 1909. jan. 7. 3406. sz.

² 1909. febr. 18. 4268. sz.

³ Budapesti tábla 1908. okt. 16. G. 415. sz.

⁴ Curia 1909. jan. 7. 3406. sz.

⁵ Curia 1907. decz. 27. 10999. sz. elvi jelentőségű határozata.

⁶ Curia 1909. febr. 18. 4268. sz.

⁷ 1909. november 11. 3059. sz.

A közös végrendelet tárgyában a Curia gyakorlata immár bizonyos alapelvekben megállapodott. A mindkét házastárs által megnevezett örökösök vagy hagyományosok javára szóló kölcsönös és viszonos rendelkezések az egyik házastárs halála után, a másik által, aki a végrendeletből reá háruló előnyt elfogadta, vissza nem vonhatók.¹ Viszonosnak tekintendő az az intézkedés is, mely szerint a túlélő házastárs igénye egy ház haszonélvezetére szorított, a házastársak összes vagyona pedig egy létesítendő alapítványra hagyatott.² A végrendelet viszonosságából folyólag a visszavonhatlanság tulajdonképen tekintet nélkül arra volna megállapítandó, hogy a túlélő házastársnak a korábban elhalt házastársától örökölt, avagy saját akár meglévő, akár utóbb szerzett vagyonáról van szó. Mert hogy előbbi okvetlen a közös végrendeletben kijelöltekre száll, nem a viszonosságból folyó visszavonhatlanságnak, hanem annak következménye, hogy ezt a vagyont a túlélő házastárs csak mint előörökséget tartja kézben, melyre nézve „mindkét házastárs elhalálása esetére utóöröklési jog biztosított akként, hogy ez az utóörökösök részére saját jogukon és nem az előörökös házastárs jogán álljon be.³ Mindazonáltal a Curia a viszonosság megállapításánál néha különböztet az elhalt házastársától örökölt és a saját tulajdonát képező vagyon között; így míg egyfelől azt a rendelkezést, mely szerint mindkét házastárs halála után elsősorban bizonyos hagyományok fizetendőek ki, a vagyon eredetére való tekintet nélkül közös és kölcsönös végrendekezésnek tekinti, másfelől azt a további rendelkezést, mely szerint a két házastársnak %-okban meghatározott vagyonrészei közül mindkettő elhalálása után az egyik házastársé a maga, a másik házastársé pedig szintén a maga rokonainak jusson, csupán az előbb elhalt házastárs vagyonára vonatkozó intézkedések tekintetében tekinti közösnek és kölcsönösnek, melyet a túlélő házastárs meg nem változtathat, ellenben „az az intézkedés, mely szerint a túlélő házastárs az ő tulajdonául megállapított vagyonhányad felett saját rokonai részére intézkedik, azért nem közös és kölcsönös, mert a tulajdonhányadot a végrendelezők már eleve meghatározták s ennél fogva a közös és kölcsönös akarat csak arra irányult, hogy az előbb elhalt házastársától származó hányad

¹ 1908. nov. 3. 864. sz.

² 1908. jan. 24. 2136. sz.

³ 1909. szept. 22. 1942. sz.

jusson az ezáltal megnevezett örökösöknek.“¹ Véleményünk szerint a viszonyosság megállapításánál nem annyira a rendelkezések tárgyát képező vagyon eredete, mint inkább a rendelkezések tartalma irányadó. A viszonyosság lényege és az abból folyó visszavonhatlanságnak indoka az, hogy az előbb elhalt házastárs a túlélő házastárs vagy hozzá közel állók javára szóló intézkedéseit nem tette volna, utóbbinak hasonló intézkedései nélkül. A fenti esetben tehát az elhalt vagyonhányadára vonatkozó rendelkezés nem a vagyon eredete miatt, hanem azért visszavonhatlan, mert az örökösei javára szól és fordítva a túlélő vagyonhányadára vonatkozó rendelkezése visszavonható azért, mert a túlélő rokonai és nem olyanok javára szól, akikre való tekintettel feltehető, hogy az elhalt intézkedéseit tette volna. Ha tehát péld. a házastársak (A. és B.) kölcsönösen egymást és mindkettőjük elhalálása esetére A.-nak testvérét nevezik örökösül az egész vagyonra, a túlélő B. ezen örökösnevezést nem vonhatja vissza még saját vagyonhányada tekintetében sem, ellenben ha A. a túlélő, visszavonhatja még a házastársától örökölt vagyonhányadra nézve is. Helyesen mondja ki tehát a Curia másutt az egész végrendelezés viszonyosságát arra az esetre, „ha a házastársak vagyonukról mindkettőjük rokonai vagy általuk közösen kijelölt 3-ik személyek javára végrendeleznek s ezt a megállapodásukat arra való tekintet nélkül foganatosítják, hogy a kezdeményezettek melyik házastárs rokonai vagy melyik házastárs által jelöltettek ki és hogy a nekik juttatott vagyonrészek melyik házastárs tulajdonai.“² A végrendelet viszonyossága ezek szerint elsősorban akaratértelmezési kérdés, a visszavonhatlanság pedig a rendelkezések függőségéből, egymástól való feltételezettségéből következik. Épen azért helytelen az is, ha a Curia, mint f. i. ítéleteiben, a visszavonhatlanságot a „szerződési jelleggel“ indokolja, mely azonban mindkét házastárs életében is kizárná az egyoldalú visszavonást. A viszonyos rendelkezések nemcsak eltérő végintézkedés útján, hanem élők közötti rendelkezéssel sem hiusíthatók meg és az erre irányuló jogügylet rosszhiszemű 3-ik személlyel szemben is hatálytalanítható.³ A végrendelet viszonyossága azonban „nem zárja ki a részesített gyermek kitagadását, ha erre törvényes ok fennforog és következésképen köteles részre való

¹ 1909. febr. 10. 5228. sz.

² 1909. szept. 29. 2206. sz.

³ Curia f. i. ítélete.

szorítását sem, ha arra okot szolgáltatott,“ péld. a korábban elhalt házastárs után örökölt vagyonát eltékozolta.¹ Ezzel szemben csak azt az aggályt kell kifejeznünk, hogy kitagadási okokat jogunk ismer, a kötelesrészre való szorítás okait azonban annyival kevésbé, miután az minden ok nélkül is történhetik; a Curia tehát a viszonyos végrendelezéssel ellentétben való köteles részszorítás specialis okait állapítja meg, anélkül, hogy erre élő jogunkban alapot találni lehetne.

*

A közös végrendeletben két örökhagyó által tett végintézkedések kölcsönös függőségének elismerése annak megfontolásán alapszik, hogy házastársak — és csak ilyenek tehetnek közös végrendeletet — egymás vagy egymás rokonai javára szóló végintézkedéseinek kölcsönös feltételezettsége a közöttük fennálló viszonyról fogva jogosultsággal bír és nemcsak elismerendő kifejezett kikötés esetében, de egyenesen vélelmezendő is az erre irányuló szándék a végrendelezés tényének közösségéből. Általában véve azonban annak, hogy valaki végintézkedését másnak végintézkedésétől tegye függővé és feltételezetté, erkölcsi alapja nincsen és az ilyen feltétel, mint a jó erkölcsökbe ütköző, nem írható tekintendő. Homlokegyenest ellenkezik ezzel a jogelvvel a Curia egyik újabb ítélete,² mely az indokban való tévedésre alapítva érvelését, hatálytalanítja örökhagyó végrendeletét azért, mert a vele ágyassági viszonyban élő végrendeleti örökös az ugyanakkor külön okiratban viszont örökhagyó javára tett saját végrendeletét időközben örökhagyó tudta és értesítése nélkül visszavonta. Elismerjük, hogy a jogérzet a konkrét esetben talán a Curia érdemi döntése mellett szól, de ha a végrendelezőnek maga az a feltevése, hogy az általa részesített viszont az ő javára végrendelezik, elegendő meghiusulás esetében a végrendelet hatálytalanítására, annyival inkább kellene a másik végrendeletnek kifejezetten feltételül való kitűzését minden esetben érvényesnek elismerni. Már pedig kétségtelen, hogy ennek, amint előrebocsáttuk, a házastársakról eltekintve, erkölcsi alapja nincsen.

*

¹ Curia 1909. okt. 19. 2866. sz.

² 1909. november 11. 3649. sz.

Nem vall a Curianak a modern felfogáshoz való alkalmazkodására az az álláspontja, hogy *hagyatéki tehernek* nem tekinti a sírkő felállítását és ha az életben maradt feleség a sírkövet felállította, ezt a saját kegyeleti érzéséből tette, de nem követelheti, hogy az örökösök örökrészük erejéig a költségekhez hozzájáruljanak,¹ másfelől pedig hagyatéki tehernek minősíti a halotti tor költségét, mert az a vidéken szokásos.²

*

Jogunk szerint a *közszerzemény* nem dologi vagyonszövetséget, hanem csak a házasság megszűntekor érvényesíthető kötelmi igényt jelent („Eszményi közösség“). A közszerzeményi javakról tehát a házasság fennállta alatt azok tulajdonosa a közszerzeményre való tekintet nélkül szabadon rendelkezhetik és azon javakra nézve, melyeknél a két házastárs közötti tulajdoni kérdés nem dönthető el úgy, mint például az egyik vagy másik nevére írott ingatlanoknál, rendszerint a férjet illető kezelési és rendelkezési jog zárja ki a házasság fennállása alatt a közszerzeményi igény érvényesítését. Ily értelemben mondja ki a Curia, hogy „a cséplőgép közszerzeményi minőségénél fogva, annak jövedelme a közszerzeményt gyarapítja ugyan, de ezzel a férj szabadon rendelkezhetik és annak megosztását a feleség nem követelheti, mert a házasság tartama alatt nincs látható közszerzemény és az csak a házasság megszűntével állapítható meg.³ Ezzel az alapelvvel azonban ellentétbe helyezkedik a Curia, midőn a férj nevében álló ingatlanok a nőre való átírásában és az e tárgyban kötött szerződés aláírásában azért nem lát ajándékozást és a nő részéről elismerést arra nézve, hogy az ingatlan a férj különvagyonát képezte, mert „a közszerzeményt képező vagyonnak a nőt illető részéről a férj rendelkezni jogosítva nem lévén, ennek reá való átruházása tulajdonképpen csak a közszerzeménynek s az azon alapuló tulajdonjognak elismerését foglalja magában.⁴ Itt a köteles részre jogosítottak és az özvegy közötti vita eldöntésére csak az lehet irányadó, hogy a kérdéses ingatlan csakugyan a férj külön vagyona volt-e

¹ 895. és 3558/1909. sz.

² 394/1909. sz.

³ 1909. június 8. G. 71. sz.

⁴ 1909. június 2. 1569. sz.

vagy nem és helyes a Curia azon kijelentése, hogy az átruházási szerződés aláírása még nem jelenti a külön vagyoni minőség elismerését, de helytelen az az indok, hogy a férj nevében álló ingatlanról azért, mert az közszerzemény, a férj nem rendelkezhetett volna. Tökéletesen eltévesztett pedig a Curia azon ítélete, mely a házasság alatt vásárolt és mindkét házastárs nevében álló házra nézve az asszonyt vagyonszövetség megszüntetése iránti keresetével elutasítja,¹ mert a közös vásárlás oly célból történt, hogy a vett ingatlan a házasság alatt közös maradjon. Ez teljes ellentétben áll a közszerzeménynek fentjelzett alapelveivel. A közszerzeményi viszony nem változtat a tulajdoni, tehát a közös tulajdoni viszonyokon sem. Házassági vagyon, a házasság céljaira szolgáló közös vagyon nincs és a házastársak tulajdonközössége ép úgy megszüntethető, mint minden vagyonszövetség.

„A házasság tartama alatt szerzett vagyontárgyakra nézve az a vélelem, hogy azok a közszerzeményhez tartoznak, melyekre nézve a kezelés és rendelkezés a férjet illeti és ezzel szemben az igénylő feleség tartozik bizonyítani vagy azt, hogy azokat a házasság megkötése előtt volt pénzen, tehát különvagyonából vásárolta vagy azt, hogy azokra, mint az ő külön keresményéből származottakra a kezelő és rendelkező jog őt és nem a férjet illeti meg.“² Itt tehát a Curia a személyes szerzési tényben keresi az egyik vagy másik házastársat illető rendelkezési jog alapját, mely a házasság fennállása alatti tulajdoni kérdésre is kihat. A közszerzeményi igény bizonyítása az elhalt üzleti könyveivel is történhetik, melyek tehát öröksei és az özvegy között az 1893:XVIII. t.-cz. 81. § értelmében közösök.³ Az, hogy a férj a honoratiorok közé tartozik (bánya-felügyelő) nem zárja ki annak bizonyítását, hogy a hagyatéki vagy annak egy része a feleséggel közösen szereztetett, de a háztartásban való takarékoskodás egymagában nem elegendő a közszerzemény megállapítására, különösen ha a nő vagyonnal nem birt.⁴ A közszerzemény megállapításához a szerzésnek nem csupán a házasság tartama alatt, hanem a házastársak együttélésének idejében kell történnie.⁵

¹ 1908. május 14. 6046. sz.

² Curia 1909. okt. 8. G. 119. sz.

³ Curia 1908. decz. 29. 5204. sz.

⁴ Curia 1908. decz. 3. 3119. sz.

⁵ Curia 1909. szept. 22. 1906. sz.

Allandó gyakorlat az,¹ hogy ha a férj neje részére ingatlant vesz olyképp, hogy a vételi szerződésben mint vevő a nő szerepel, a vételárat azonban az eladónak tényleg a férj fizeti meg, a *házastársak közötti ajándékozás* tárgyát nem maga az ingatlan képezi, hanem a vételár fejében fizetett összeg vagyis ingó, minélfogva az ilyen ajándékozásra nem terjed ki a közjegyzői kényszer. (1886: VII. t.-cz. 22. § c). Ámde ha a férj a vételárat nem fizeti ki azonnal, hanem azzal egészben vagy részben adós marad, miután „az ajándéktárgy át nem adatott“, kell-e közjegyzői okirat? Ezt a distinctiót a bíróságok nem teszik meg.

A *hozománynak* biztosítását a házasság tartama alatt külön kikötés nélkül a feleség nem igényelheti még a válópernek megindítása esetében sem.² A szülőktől származó hozomány mint ági vagyon reájuk visszaszáll és az ellenkező tartalmú házassági szerződés örökösödési szerződés jellegével bír, melynek a végrendeleti alaki kellékekkel kell felruházva lennie.³ A *kiházastási tárgyakból* a nő különélése esetében csak azoknak kiadatását követelheti, melyekrendeltetésüknél fogva kizárólag az ő használatára szolgálnak.⁴

A férjétől különélő nő ideiglenes *tartást* rendszerint csak akkor követelhet, ha az együttélés a férj hibájából szakadt meg, mely jogszabálylyal szemben, ha a felek azt célozzák, hogy a férj abban az esetben is tartást adjon, ha a különélésre okot nem szolgáltatott, kell, hogy a közjegyzői okiratban a férj részéről való „feltétlen fizetési kötelezettség kifejezetten kiköttesék“.⁵

Az *eljegyzéstől* ok nélkül visszalépő jegyes kártérítési kötelezettségét (1894:XXXI. t.-cz. 3. §.) a Curia, ellentétben a szegedi táblával, nem tartja kiterjeszhetőnek a kiskorú jegyes t. képviselőjére csupán azért, mert képviseltje ez eljegyzést az ő beleegyezésével kötötte meg, de elvileg koncedálja arra az esetre, ha az eljegyzés ok nélküli felbontásában mint részes közreműködött,⁶ ami tehát bármely 3-ik személyre is alkalmazható volna.

*

¹ Ujabban Bpesti tábla 1909. ápr. 3. G. 875. sz.

² Curia 1908. decz. 29. 5055. sz.

³ Bpesti tábla 1908. szept. 2. 2284. sz.

⁴ Curia 1909. június 22. G. 97. sz.

⁵ Curia 1908. szept. 17. G. 118. sz.

⁶ 1908. nov. 12. 846. sz.

Bírói gyakorlatunk elismeri, hogy az *örökbefogadási szerződéssel* létesített családi kapcsolat akár a szerződő felek kölcsönös beleegyezésével, akár a bíróság által törvényszerű ok, nevezetesen hálátlanság miatt felbontható, kimondatván az is, hogy utóbbi esetben az örökhagyó által már keresetileg érvényesített megtámadási jog örökösire átszáll.¹ A kiskorú örökbefogadott érdekében azonban a budapesti kir. tábla² azt a lényeges megszorítást teszi, hogy ha az örökbefogadási szerződés az árvaszék és a kormányhatóság jóváhagyásával fel is lett bontva, az abból folyó azon kötelezettsége az örökbefogadónak, hogy a gyermeket eltartja — tekintettel az 1877:XX. t.-cz. 20. §-nak azon rendelkezésére, hogy azok a jogügyletek, melyek által a kiskorú jogokról viszteher nélkül lemond, még jóváhagyás esetén sem kötelezők — nem szűnt meg, ép oly kevéssé, mint hasonló indokból az örökbefogadott öröklési joga sem, mely a jóváhagyás alkalmával a concret esetben tényleg fenn is tartatott. A felbontás folytán pedig a szülői jog megszűnván, a tábla a tartást nem természetben, hanem készpénzben ítéli meg. Gyakorlati jelentősége van ennek az álláspontnak ott, ahol, mint a concret esetben is, egy újabb örökbefogadási szerződés szolgál az előbbi felbontásának okául, mely esetben tehát, ha az új örökbefogadó szülők a gyermek eltartásáról illően nem gondoskodhatnak, az első örökbefogadó tartási kötelezettsége ismét feléled.

Az örökbefogadott köteles részét sértő ajándékozás megtámadását a Curia csak az esetben engedi meg,³ ha az az örökbefogadás időpontja után létesült, ép úgy, mint az ajándékozás után született köteles részre jogosított is csupán akkor támadhatja meg az ajándékozást, ha annak időpontjában a házasság már fennállott.

A kiskorúakkal szemben tanusított liberális irányzat nyilatkozik meg a budapesti táblának azon, beható indokolásukkal feltűnést keltett ítéleteiben is,⁴ melyek szakítva az eddigi gyakorlattal, tévesnek nyilvánítják, hogy a törvénytelen fiúgyermek 12-ik életévének betöltésekor már keresetképesnek volna tekintendő és *tartást* természetes atyjától nem igényelhetne. A keresetképeség időpontjának megállapítása végett a tábla azon törvényeket vizsgálja,

¹ Curia 1908. nov. 5. 674. sz.

² 1909. G. 1. sz.

³ 1909. márczius 11. 4827. sz.

⁴ 1909. febr. 1. G. 619. sz. és 1909. május 15. G. 28. sz.

melyek a gyermekek érdekében, azok védelme, ápolása és nevelése tárgyában intézkednek. Az ipartörvény és a gazdasági cselédtörvény, melyek szerint a 12 éven aluli kiskorú tanonczul fel nem vehető, illetve gazdasági cselédül nem szegődtehető, túl vannak már haladva az 1901:XXI. t.-cz. 1. §-a által, mely szerint a gyermekek 15 éves korukig maradnak a gyermekmenhely gondozása alatt, valamint az 1907: XIX. t.-cz. 72. §-a által, mely a balesetet szenvedett hátrahagyott gyermekeinek 16 éves korukig biztosít járadékot. Az ezekben megnyilvánuló törvényhozói akarat szerint a gyermek 15-ik, illetve 16-ik életevének betöltéséig keresetképesse nem válik és tartást igényelhet. Legfeljebb a 12 éven felüli gyermeknek tényleges keresménye a tartás megállapításánál figyelembe veendő. A tábla tehát odáig nem megy el, hogy a tartási kötelezettség tartamát egyáltalán a szabad birói mérlegelésre bizza és csupán az eddigi 12 éves korhatárt emeli fel a 15-ik, esetleg 16-ik évre. A Curia azonban egy ítéletében¹ már arra az álláspontra helyezkedik, hogy a kor, ameddig a tartásdíj fizetése követelhető, egyáltalában előre meg nem határozható, hanem attól az életpályától függ, melyet az anya saját társadalmi állásához és a gyermek képességeihez képest neki választani jogosítva van és ennél fogva az a körülmény, hogy a kötelezettség időtartama biróilag előzően már megállapított, nem zárja ki, hogy az anya a tartásdíj fizetését további időre is követelhesse. Így a concret esetben a Curia úgy találta, hogy az anya társadalmi állásának az felel meg, hogy a gymnasiumi 5-ik osztályt járó gyermek a középiskolát elvégezze. Természetesen mindezen korhatárok csak a törvénytelen születésű gyermekekre nézve nyernek alkalmazást, a törvényes gyermekek részére azonban a tartásdíj (Ház. törv. 95. §) nagykorúságukig illetve a leányra férjhezmenetelig fizetendő.²

Ugyancsak a budapesti tábla korlátozza a kiskorú szerződő képességét a készpénzben való vásárlásra.³ Eszerint az 1877: XV. t.-cz. 3. §-ában a kiskorúnak keresményére biztosított rendelkezési jog csak a keresmény felhasználását jelenti és így jogügyleteknek abból való teljesítése meg nem támadható, de a hitelben való vásárlás a keresmény felhasználásának nem tekinthető.

*

¹ 1909. december 3. G. 118. sz.

² Curia 1909. november 24. 3651. sz.

³ 1908. szept. 4. 633. sz.

Az ajándékozási ügylet kellékeire nézve a Curia¹ az osztr. ptk. 943. §-át, mely szerint az ajándék csak írásbeli okmány alapján érvényesíthető, úgy magyarázza, hogy noha az ajándékozás létrejöttéhez a megajándékozott elfogadói nyilatkozata szükséges, ennek nem kell okvetlen írásban történnie, hanem az osztrák jog területén is elegendő, ha az ajándékozónak írásban tett ajándékozási nyilatkozatát a megajándékozott bármily alakban elfogadja.

Ingóra vonatkozó pusztán szóbeli ajándékozási nyilatkozattal tulajdonjog azonban nem szerzhető, mert ingó dolgokra vonatkozó tulajdonjog, szóbeli átruházásánál a tulajdonszerzés jogi kellékét az képezi, hogy az ügylet tárgya a jogszerzőnek tetteleg átadassék.² Ezen indokolással a Curia a templomszékek tulajdonjoga iránt indított és a szülők szóbeli ajándékozására alapított keresetet utasítja el, mert a „templomi székek használati joga az ingó dolog fogalma alá esik“ és így a fenti jogszabálynál fogva azok tulajdona csak átadásával szerzhető meg, „ami a székekre vonatkozó igazoló okiratok átadásával avagy az átruházásnak a hitközségnek való kijelentésével is helyettesíthető volt volna.“ Előrebocsátandó, hogy a gyakorlat szerint³ az imaszékügyekben való biráskodás a róm. kath. és gör. kel. egyházakra vonatkozóan egyáltalán nem tartozik a polgári bíróságok hatáskörébe, amint-hogy a concret esetben nem is ilyen imaszékekről volt szó. Egyéb-ként is azonban az átruházhatóságra és annak feltételeire, alakjára nézve elsősorban az egyházjog szabályai irányadók, mert amennyiben az imaszék használati joga az egyházjog szerint át is ruházható, ez az átruházhatóság csupán egyházjogi és nem magánjogi, melynek szempontjából az mindenesetre res extra commercium. A Curiának tehát azt, hogy az imaszékek egyszerű szóbeli ajándékozásával, azok átruházása érvényesen megtörtént-e, nem általános magánjogi szempontból, hanem az illető egyház jogszabályainak szempontjából kellett volna elsősorban vizsgálnia. Előbbi szempontból is azonban az imaszék használati jogát ingó dolognak alig tekinthetjük, mert arra, hogy az ingatlanba beépített imaszékekre a „széktulajdonost“ dologi vagyis szolgálmi jog illesse, alig irányul a felek akaratára, hanem az átruházható imaszékjog csak

¹ 1909. ápr. 15. 5772. sz.

² Curia 1908. decz. 16. 2521. sz.

³ Curia 9554/1692, 1014/1895. sz. és 1909. december 7. 5224. sz.

kötelmi jog lehet, nevezetesen haszonkölcsön vagy visszatérő díjfizetés esetében bérlet. Ennek megszerzéséhez pedig semmiféle átadási cselekmény nem szükséges, az a „jelképes átadás“ sem, melyet a Curia említ. Az utóbbi tényleg megegyezhetik azokkal az alakításokkal, melyeket az illető egyház szabályai megkövetelnek, de akkor, amint előrebocsátottuk, ezzel, nem pedig magánjogi és nem is helyes elvekkkel kellett volna az átruházás érvénytelenségét megindokolni.

*

A német „Gemeinschaft zur gesammten Hand“, vagyis a társakat közösen illető vagyontárgyaknak dologilag is megkötött önálló *társasági vagyonná* való egyesítése, melynek őket illető hányadairól sem rendelkezhetnek a tagok, mai jogunkban a magánjogi társulás terén ismeretlen. Csupán a kereskedelmi jog ismeri el a keresk. társaságok külön jogi személyiségét. Ebből az alapelvből indul ki a Curia,¹ midőn kimondja, hogy a társaknak közös haszonbéri szerződése kereskedelmi ügyletnek tekinthető nem lévén, társasági egyesülésük önálló jogi személyiséggel és saját vagyonnal nem bír, miért is a közös bérletbe fektetett ingó berendezésnek az egyik társat illető részére vezetett birói végrehajtás is hatályos. Amire csupán az a megjegyzésünk van, hogy ha egyik tag hitelezője le is foglalhatja annak vagyonhányadát, kielégítéshez nem juthat előbb, mint amikor a társasági szerződés szerint az illető tag maga is kiveheti vagyonrészét.

Azon általános jogszabálytól, hogy az *egyetemlegesség* csak annak kifejezett elvállalásából, nem pedig az együttes szerződés tényéből is következhetik annak külön kikötése nélkül, a Curia a haszonbérleti szerződéseknél eltér² és kimondja, hogy az abban elvállalt összes kötelezettségek teljesítése több haszonbérlet esetén egyetemleges még akkor is, ha kifejezetten ki nem köttetett, sőt ha csupán a haszonbér fizetésére köttetett ki kifejezetten, hacsak az ellenkező nincs kikötve.

Az *értékpapírok megsemmisítéséről* szóló 1881: XXXIII. t.-cz. 21. §-ának 7. pontját, mely szerint birói megsemmisítés tárgyát nem képezheti oly értékpapír, melyre nézve a megsemmisítés magában az értékpapír szövegében kizárattott, olyképp értelmezi a

¹ 1909. okt. 14. G. 170. sz.

² 1909. szept. 29. G. 154. sz.

Curia,¹ hogy ily papír ki van zárva abból az előnyből, hogy a megsemmisítési eljárás igénybevételével az elévülési határidőn belül is érvényesíthető legyen, de ez a kikötés nem érinti azt a kérdést, hogy a fenforgó szerződéses viszony értelmében mennyiben van helye az elvesztő kármentesítésének az elévülési idő elmúltával. Nem áll tehát, hogy az ilyen rendelkezést tartalmazó pénztárjegy ellenében befizetett összeg visszakövetelési joga mindenkorra elvesztett volna, hanem a megsemmisítés kizárásával csupán a forgalom akadályozásának és a rendes elévülési határidőn belül harmadik birtokost érhető károsodásnak elhárítása czéloztatott.

*

A *turpis causa* megállapításával igen gyakran találkozunk felső bíróságaink ítélezésében. Ingatlanoknak ajándékozási átruházása semmisnek nyilvánítatik, mert „a jó erkölcsökbe ütköző ágyasági viszony létesítése és fentartása céljából történt“;² ugyanezen kifogásnak helye van váltóval szemben is, „mely, úgymint a végrendeletben való elismerés sem változtat az eredeti jogalap semmis voltán“;³ ellenben „a házasságon kívül folytatott viszonynak közös megegyezéssel történt megszüntetése alkalmával létrejött egyezség, melylyel a nő az abból eredő hátrányos következményekért és terhekért némi kárpótlást nyer, érvényes, mert nem a viszony előmozdítására, hanem épen megszüntetésére szolgál.“⁴ Az „alkalmazott boldogulását jelentékenyen megnehezítő“ korlátozás és kötbérikötés érvénytelen;⁵ „az osztrák-magyar monarchia egész területére és nemcsak hasonló üzletre, de azzal vonatkozásban álló vállalatokra is vonatkozó tilalom az iparszabadság elvébe ütközik“;⁶ ellenben az, hogy alperes 6 éven belül a székesfővárosban korcsmát nem nyithat „mint hely és idő szerint korlátolt versenytilalom“ nem tekinthető a jó erkölcsökbe ütköző kikötésnek;⁷ úgyszintén az a szerződési kikötés, hogy alperes mindaddig, míg felperes faüzlete fennáll, Szil-

¹ 1908. ápr. 24. 2610. sz.

² Curia 1908. okt. 22. 2808. sz.

³ Curia 1908. decz. 9. 800. V. sz.

⁴ Curia 1909. szept. 14. 1709. sz.

⁵ Curia 1909. febr. 23. 685. sz.

⁶ Curia 1909. szept. 30. 568. V. sz.

⁷ Curia 1909. ápr. 15. 61. sz.

berek község területén fakereskedést nem folytathat, „nem tekinthető a versenyszabadság oly mérvű korlátozásának, mely biróilag érvényesíthető kötelmek létesítésére alkalmatlan volna“.¹

A „nyilvános állami pályázat eredményének befolyásolására célzó megállapodás a közérdekbe és magánszemélyek részéről is a jó erkölcsökbe ütközik“.² Ellenben ugyan csak a budapesti tábla kimondja, hogy „az utóajánlat be nem adása iránti megegyezés a jó erkölcsökbe ütközőnek csak akkor minősül, ha illetéktelen haszon nyeresére irányul“.³ A konkrét esetben a jelzálogos hitelező minőségében érdekeit pénzügyi intézet kifizettetését követelését az árverési vevővel, ezért lemondott az utóajánlat beadásáról, ezzel tehát az árverés eredményét nem csökkentette, mert a végrehajtást szenvedett más úton mentesített tartozása alól. A megállapodás tehát azért nem képez turpis causát, mert az árverés eredményét nem érintette, nem pedig azért, mert a haszon nem volt illetéktelen, ami épen attól függ, hogy az eszköz, melylyel eléretett, megengedett-e? A tábla tehát azzal indokol, ami épen kérdéses, hogy t. i. a megállapodás megengedett-e vagy sem, a jó erkölcsökbe ütközik-e vagy sem?

*

Egy részben magánjogi részben az illetékjogba vágó kérdést dönt el a Curia⁴ épen nem megnyugvást keltő módon. Felperes, ki az illetékért másodsorban felelős (Illetékszabályok 95. §. 4.) kártérítésért perli a kincstárt, mert az illeték telekkönyvi biztosítását az elsősorban felelős személylyel szemben elmulasztotta, úgy, hogy az ellene behajthatatlanná vált s felperesnek kellett fizetnie. A budapesti tábla marasztalja a kincstárt, abból a magánjogi elvből indulva ki, hogy a hitelező elveszti a kezes elleni kereseti jogát, ha a követelés behajtása körül gondatlanság terheli. A Curia azonban elutasítja a keresetet, mert a kincstár a saját érdekében megengedett biztosítási intézkedésekre a másodsorban felelős irányában kötelezve nincsen és utóbbinak magának módjában áll akár a szerződésben, akár másképp megfelelő biztosítékot szerezni. Véle-

¹ Curia 1909. nov. 28. 4444. sz.

² Budapesti tábla 1908. decz. 16. G. 577. sz.

³ 1908. nov. 6. G. 482. sz.

⁴ 1909. október 7. 2228. sz.

ményünk szerint abból, hogy az illeték másodsorban kötelezettől csak akkor követelhető, ha az elsősorban kötelezettel szemben behajthatatlannak bizonyult (54535/1885) az következik, hogy a magánjogi kezesség általános szabályai alkalmazandók és a kincstár jogának közjogi jellege még külön azt vonja maga után, hogy az nemcsak jog, hanem kötelesség is, melynek teljesítésében a fél bízhatik. H.

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

46. Ahhoz, hogy a házaspár maguk között megállapodnak arra nézve, hogy bizonyos ingatlant közösen megvegyenek, közjegyzői okiratba foglalt szerződésre szükség nincsen, mert az 1886. évi VII. t.-cz. 23. §-ának az ingatlan szerzésére vonatkozó b) alatti rendelkezése csak azokra az esetekre szól, amelyekben a házaspár egymás között egyik a másikatól, de nem valamely harmadiktól közösen szerzendő ingatlanra vonatkozóan kötnek jogügyletet. (Curia 1910. február 16. 5581. sz.)

Hagyatéki eljárás.

47. Az örökösödési eljárásról szóló 1891: XVI. t.-cz. 54. §-ában általános szabályul azt állítja fel, hogy ügygondnok kinevezésének akkor van helye, ha távollevő vagy ismeretlen tartózkodású örökösök vannak s ebben az esetben az érdekeiket képviselő ügygondnok kinevezését az illetékes gyámhatóság hatáskörébe utalja s ezzel kapcsolatban a 64. §-ban akként intézkedik, hogy a hagyatéki tárgyalás a gyámhatóság által kinevezett ügygondnok közbenjöttével tartandó meg, ha a kir. közjegyző által az 54. § értelmében kibocsátott hirdetménynyel idézett távollevő vagy ismeretlen helyen tartózkodó örökös, a hagyatéki tárgyaláson meg nem jelenik vagy képviseléről nem gondoskodik.

Ez általános szabály alól az intézett törvényczikk 65. §-ában azt az egy kivételt teszi, hogy „ha a kötelesrészre jogosított, a hagyatéki tárgyalásra szabályszerűen meg volt idézve, de nem jelent meg: amennyiben kötelesrészhez való joga nem vitás, egy újabb kitűzendő határnapra azzal idézendő meg a tárgyalást vezető kir. közjegyző által, hogy meg nem jelenése esetében a részére a kir. közjegyző által az idézéssel egyidejűleg kinevezett

ügygondnokkal fogják a tárgyalást megtartani.“ Abban az esetben azonban, ha a kötelesrészre jogosított távollévő, vagy ismeretlen helyen tartózkodik, a 65. § utolsó bekezdése értelmében részére az általános szabálynak megfelelően a gyámhatóság fog kinevezni ügygondnokot.

Az ügygondnok kinevezésre vonatkozó ez ismertetett szabályoknak természetéből folyik, hogy a tárgyaló kir. közjegyző ügygondnokot csupán a törvény 65. §-a esetében jogosult kinevezni, mert kivételes intézkedésre kiterjesztő törvényt magyarázatot alkalmazni nem lehet. Ebből az alapelvből folyóan nem lehet szó arról, hogy a kir. közjegyző más esetben s különösen akkor, ha a megidézett, de első tárgyalásra meg nem jelent örökösnek öröklési joga és hányada vitán kívül áll, ennek részére ügygondnokot törvényszerűen kinevezhessen. Erre szükség sincs, mert az 1868: XVI. t.-cz. 62. és 63. §§-ai határozott s minden lehetőségre kiterjedő intézkedést tartalmaznak arra az esetre nézve, ha a megidézett örökös a hagyatéki tárgyaláson nem jelenik meg.

A 62. § szerint ugyanis, ha a szabályszerűen megidézett, de meg nem jelent örökösnek örökösödési joga és hányada nem vitás (tehát akár ha a többi örökösök elismerik az örökösödési jogát, akár ha egyedül örökös s így örökösödési joga ez okból áll vitán felül), a tárgyalást vezető kir. közjegyző által az őt illető hányadnak közlése mellett, az újabb határnapra idézendő azzal, hogy ha személyesen vagy meghatalmazott által meg nem jelenik, a tárgyalást az ő távollétében is meg fogják tartani s annak eredményéhez képest a hagyaték át fog adadni.

Ha pedig a megidézett, de meg nem jelent örökösnek örökösödési igényét a megjelent örökösök nem ismerik el, akkor őt a kir. közjegyző, a 63. §-a értelmében, egy újabb határnapra azzal idézi meg, hogy meg nem jelenése esetében igényét a hagyaték tárgyalása során nem fogják figyelembe venni.

Ügygondnok tehát a törvény most idézett rendelkezései szerint egyik esetben sem nevezhető ki s a törvényhozó határozott célja is az volt, hogy ily esetben ügygondnok ne neveztesse ki. Ez világosan kitűnik a törvény meghozatalát megelőző törvényhozási munkálatokból.

A miniszteri javaslat ugyanis, a meg nem jelent örökös érdekeinek oltalmára ügygondnok kinevezését kontemplálta, a kinek módjában állhat mindazoknak az adatoknak megszerzése körül közreműködni, amelyek a meg nem jelent örökös örökségi jutalékának meghatározására szükségesek. A képviselőház igazságügyi bizottsága azonban a miniszteri javaslatot abban az alakban módosította, amelyben az törvénynyé vált s a 62. § intézkedéseinek ismertetésénél fentebb már idézve lett a módosításnál annak szem előtt tartásával, hogy oly esetben, mikor az örökösödési jog nem vitás, a tárgyalás a szabályszerűen megidézett örökös elmaradása

esetén is megtartható legyen és pedig oly módon, hogy a jog sérelem lehetőleg ki legyen zárva, maga az eljárás pedig minél egyszerűbb legyen.

Ezért mellőzte az ügygondnok kirendelését is, abból a kifejezett indokból, mert a tárgyalásnál úgy sem volna jelentősebb szerepe.

Kétségtelen ezekből, hogy abban az esetben, ha a megidézett, de meg nem jelent örökösnek öröklési joga és hányada nem vitás, ügygondnok kirendelésének helye nincs s ha a tárgyaló kir. közjegyző ennek ellenére mégis ügygondnokot rendel ki, annak díja az általa képviselt örökösök terhére meg nem állapítható.

Ezért ki kellett mondani, hogy abban az esetben, ha a kir. közjegyző a megidézett, de első tárgyalásra meg nem jelent örökös részére, kinek öröklési joga és hányada vitán kívül áll (1894: XVI. t.-cz. 62. § 1. bek.), szabályellenesen ügygondnokot rendel ki, ennek részére az általa képviselt örökösökkel szemben díj megállapításának helye nem lehet. (A Kolozsvári kir. ítélőtáblának 51. sz. értekezleti megállapodása. 1910. január 31.)

*

48. Igaz ugyan, hogy a szóbeli tárgyalás körében a leltár megállapítván, (1894: XVI. t.-cz. 55. § 1. p.) kitűnt, hogy a leltározott ingatlanoknak legnagyobb része nem képez hagyatékot s így a hagyatéki vagyon értéke csak 93 K 50 fillért tesz ki, de miután az összesen 1113 koronára becsült ingatlanok a leltározás alapjául szolgált tlkvi kivonatok alapján, mint az örökgyó tlkvi tulajdonai leltározattak, bár a leltározás idejében a csatolt tlkvi iratok amint a tlkvi átírás már megtörtént, (1501/1909) de ez a végzés az érdekelteknek még kézbesítve nem volt s így ezek a körülmények a közjegyzői díj megállapítása szempontjából közömbösök, mert az id. törvény 60—70. §-ok rendelkezései szerint különös súlyt fektet arra, hogy az érintett szakaszokban felsorolt esetekben a fennforgó eltérések megszüntetése, a tlkvben előforduló s a valódi jogállással meg nem egyező tulajdoni bejegyzések helyesbítése lehetően az örökösödési eljárás folyamán eszközöltessék, amelyeknek teljesítését a törv. a tárgyaló kir. közjegyzőre bizza s így a kir. közjegyzőnek a törv. 70. §-a értelmében teljesített szóban forgó eljárása voltaképp olyan hagyatéki ügyre vonatkozik, melyben a hagyatéki tárgyalásnál 1113 K leltári érték szolgált alapul s az érték a bekövetkezett telekkönyvi átírás folytán az örökösök beleegyező nyilatkozata alapján helyesbített.

Ezek szerint a közjegyzői díj megállapítás szempontjából nem lehet döntő, hogy a hagyatéki tárgyalás adatai alapján meg kellett állapítani, hogy több ingatlant az örökgyó eladván, azok hagyatékot nem képeznek s így a hagyaték értéke csekélyebb,

mert ha 70. §-ban érintett eltérést a hagyatéki tárgyalás során a valódi tulajdonos bevonásával és az érdekeltek közmegegyezésével megszüntetni nem lehetne, a tulajdoni igényt támasztó rendszerint nem tehetne egyebet, mint hogy jogát a törvény rendes útján érvényesítse az örökösök ellen, ami rendszerint nem akadályozná az ingatlanoknak az örökösök részére örökösödés címén való átadását és ez esetben nem is lehetne vita az iránt, hogy a kir. közjegyzőt a vitás vagyon becsértéke utáni díjátalány illeti meg s így meg kell illesse őt a leltári vagyon értéke utáni díj akkor is, hogy ha a kir. közjegyzőnek a törv. 70. §-a szerinti eljárásban sikerült közmegegyezést létesíteni s ennek eredményében állapított meg a csekélyebb érték.

Ezekből az okokból a közjegyzőt a törv. 117. §. 1. c) pontja és a 119. § 3-ik bekezdésében foglalt rendelkezések alapján 20 K díj illeti meg (Kolozsvári tábla 1909. december 30. 3776. sz.).

Czégügyek. Váltóóvás.

49. Érsekújvár r. t. város polgármesterének az eljáró kir. törvényszékhez, mint kereskedelmi bírósághoz intézett 6655/909. számú értesítése szerint, a cégbejegyzést kérőnek üzleti helyisége, 2 asztallal és néhány székekkel felszerelt 2 kis szobában van elhelyezve; az üzletbe befektetett tőkének az összege 40.000 K s az üzlet célja kis kölcsönök kielégítése és a pénzügyintézeteknél a felek számára kieszközölt nagy kölcsönökre, a mig azok lebonyolítatnak, a feleknek kisebb előleg nyújtása, üzletköre pedig tulajdonképen pénzügyintézeteknél kedvező kölcsönök megszerzésének közvetítése, vagyis ügynökösködés.

Ezek szerint sem az üzletnek berendezése, sem az abba befektetett tőkének nagysága, sem pedig a kérvényezőnek tulajdonképeni foglalkozása, az ügynökösködés nem teszi indokolttá azt, hogy folyamodó cégének szövegébe az intézet szó, amely nagyobb vállalatot feltételez, felvétessék, miért is a folyamodót cégbejegyzés iránti kérelmével el kellett utasítani és pedig annyival inkább, mert az „intézet“ hangzatos toldatnak a cég szövegébe való felvétele a nagyközönségnek oly irányú megtévesztésére szolgálhatna, hogy a folyamodó üzlete nagyobb szabású vállalkozás. (Pozsonyi tábla 1009. december 1. 2529. sz.)

*

50. A cégjegyzékbe minden bejegyzés magyar nyelven s amennyiben a cég szövegének más nyelven való bejegyztetése is megengedett, elsősorban és hiteles szöveg gyanánt az állam hivatalos nyelvén eszközöndő. A szerb nyelvű czégszövegnek cyrill betűkkel írása sem a törvénybe, sem a cégnyilvánosság elvébe nem ütközik. De az idegen nyelvű czégszövegben is a

község hivatalosan megállapított neve, a hivatalos nyelv írásmódja szerint használandó A cégbíróóság felügyeleti jogánál fogva jogosítva van arra, hogy az alapszabálmódosítás bejegyzése előtt a szükségesnek talált módosítást hivatalból elrendelje. (Curia 1910. január 27. 988/909. v. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

51. Az 1876. évi XVI. t.-cz. 5. §-ának arra az esetre szóló rendelkezései, amikor az olvasni és írni tudó végrendelező a végrendeletet nem önkezüleg írta, hanem csak aláírta, nem alkalmazhatók az olyan végrendeletre, amelynek nyelvét a végrendelező nem érti és amely végrendeletre vonatkozóan bizonyítva van, hogy annak tartalmáról a végrendelező az aláírás megtétele előtt kétséget kizáró módon meg nem győződhetett. Ennek a felfogásnak helyességét támogatják az 1868. évi LIV. t.-czikknek a magánokiratok bizonyító erejéről szóló rendelkezései, jelesen annak a 168. §-ában előírt az a szabály, mely szerint „ha a kiállító se írni, se olvasni nem tud, vagy az okirat nyelvét nem érti: szükséges még az is, hogy a jelenlevő tanúk az okirat tartalmát mind maguk ismerjék, mind a kiállítónak az általa értett nyelven megmagyarázzák s hogy ez megtörtént, magán az okiraton bizonyítsák“. A törvényhozás, a bizonyítékul már csak az örökösök halála után használt végrendeletet a magánokiratokra megszabottaknál csekélyebb biztossághoz kötni bizonyára nem kívánta. Mikor tehát az 1876. évi XVI. t.-cz. 5. §-ában az olvasni és írni tudó végrendelező által nem önkezüleg írt, hanem általa csak aláírt végrendelet alaki kellékeit megszabja és nem teszi kötelezővé, hogy a végrendeleti tanúk a végrendelet tartalmát ismerjék, feltételezte, hogy a végrendelező éppen azért, mert írni, olvasni tud, az okirat tartalmáról és annak az ő akaratával egyező voltáról meggyőződést szerezhetett, ami azonban ismét az idegen kézzel írott okirat nyelvének értését teszi okszerűen szükségessé; mert az okirat nyelvének nem értése, ép úgy mint az 1868. LIV. t.-cz. 168. §-ában is kifejezést nyert, az írni-olvasni nem tudással egy tekintet alá esik. Ezekből következik továbbá az is, hogy ha a végrendelet alkotásának körülményeiből nyilvánvalóan megállapítható, hogy a végrendelet nyelvét nem értő végrendelező annak tartalmáról kétséget kizáró módon meggyőződést egyébként sem szerezhetett, az általa alkotott végrendeletre az 1876. évi XVI. t.-cz. 5. §-a alkalmazást nem nyerhet és végrendelete érvényesen alkotottnak nem tekinthető, habár azt aláírás előtt a tanúk egyike felolvasta és megmagyarázta is, de annak nyelvét sem a végrendelező, sem a tanúk közül a felolvasón kívül legalább még egy nem értette. (Curia 1910. márczius 3. 5657. sz.)

*

52. A külső kellékek hiányára alapított kifogások alaptalanok, mert a törvényes kifogás alá nem eshető külalakba foglalt végrendelettel szemben felperesek nem bizonyították, hogy a végrendeletkor a törvény által megkívánt valamely érvényességi kellék mellőzöttetett volna; az, hogy örökhagyó a végrendelet tartalmának felolvasása és megmagyarázása után csupán azt jelentette ki, hogy „jól van“, a végrendelet érvénytelenségét épp oly kevésbé vonja maga után, mint az, hogy örökhagyó csupán a tollat érintette meg újjaival, a kézjegyet azonban K. N. tette a végrendeletre, mert a felolvasott végrendeletre tett „jól van“ kijelentés a végrendelet szabad elhatározásából származván, épp oly hatályú és értelmű, mintha az örökhagyó kijelentette volna, hogy a felolvasott végrendelet végakarátának megfelel; a kézjegyre nézve pedig kivált testileg elgyengült végrendeletkéznél, elegendő, ha a végrendelet a végrendeletnek kézjeggyel való megerősítése céljából a néviro által feléje nyújtott tollat csupán megfogja, amint az okiratok kiállításánál általában szokás: ezeknél fogva a keresetet el kellett utasítani. (Curia 1910. január 25. 5999. sz.)

*

53. Ha az örökhagyó ingatlanait az ajándékozáskor élő összes gyermekeire visszeteher nélkül átruházta, de birtokba nem adta, ebből az örökhagyónak arra a szándékára kell következtetni, hogy ingatlanaiban minden gyermekét egyenlően és természetben akarta részesíteni és így ha utóbb gyermekei születtek, ezek is testvéreikkel egyenlően részesülnek, miért is az átruházott ingatlanok osztályra bocsátandók. Curia 1909. november 9. 3104/909. sz.

*

54. Ha a kötelesrész haszonélvezettel és utóöröklés joggal van terhelve és a kedvezményezett a köteles résznek készpénzbeni megváltására nem vállalkozott: nem kötelezhető a kötelesrésznek készpénzben való megfizetésére, hanem csak haszonélvezeti és utóöröklési joga korlátozandó. (Curia 1910. február 4. 5354. sz.)

*

55. A birói gyakorlat által elfogadott jogszabály szerint az örökhagyó második nejét vitássá vált özvegyi jogának a rendezéséig csak azon esetben illeti meg az egész hagyatéknak a jövedelme, ha abban az özvegy az örökhagyó halálakor bentmarad. A jelen esetben azonban, midőn az alperes a hagyatéki vagyonnak sem az örökhagyó halálakor nem volt, sem jelenleg sincs a birtokában, őt az örökhagyó halála napjától fogva a

hagyaték jövedelméből nem illeti több, mint amennyit az 1840. évi VIII. t.-cz. 18. §-ában meghatározott egy gyermekrész jövedelme kitesz; minthogy ez a gyermekrész a tiszta hagyatéknak a felét teszi és az elsőbíróságnak megállapítása szerint a készpénzhagyatékából 518 K-nak felel meg, a felperes csak arra volt kötelezhető, hogy ezen összegnek, mint egy gyermekrésznek az örökhagyó halálától esedékes kamatát egy összegben fizesse meg az alperesnek. (Curia 1910. február 15. 5499. sz.)

*

56. Abban a rendelkezésben, hogy a megajándékozott leszármazó örökrészebe az ajándékozott ingatlan csak a teljes értékénél kisebb értékben számíttassék be, benne foglaltatik annak a kijelentése, hogy az azt meghaladó értékfelet örökrészebe be ne tudasék. Az előre kiadott érték annak a tulajdonává válik, a kinek az kiadott, annak a jövedelme tehát mást nem illethet s magából abból a jogelvből, hogy az előre kiadott érték csak beszámítás tárgya lehet, következik, hogy az a leszármazó örökös, a kinek az előre kiadott érték beszámíttatik, a meglevő hagyatékból és annak az örökhagyó halálától folyó jövedelmeiből kevesebbet kap, de a tulajdonául előre kiadott érték jövedelmét megtéríteni nem tartozik. (Curia 1910. márczius 2. 5195. sz.)

*

57. Jogszabály ugyan, hogy az utóöröklési jogosultság rendszerint nem száll át az utóörökösül kijelölt személy leszármazóira, hanem annak az utóörökösödés megnyílt előtti elhalálozásával az utóörökléssel korlátozott vagyon e teher alól felszabadul; ámde ez alól az általános szabály alól kivételt képez az az eset, a midőn a végrendelet tartalmából megállapítható végrendeletkézőnek az az akarata, hogy az utóörökös rendelést nem csupán az utóörökösül megjelölt személyre szorította, hanem azt annak leszármazóira is kívánta kiterjeszteni, mert ilyen esetben utóöröklés átszállásának helye van. — Birói gyakorlatunk értelmében az utóöröklés csak egyszer állhat be, az utóörökösnek az örökös után való öröklésével a netaláni további utóörökösnevezés hatálytalanná lesz. (Curia 1910. február 16. 5526. sz.)

*

58. Az alperesileg vitatott az a pusztá tény, hogy örökhagyó a betéteket a gyermekei nevére kiállított könyvekre elhelyezte, még az ajándék útján való tulajdoni szerzést az örökösök javára meg nem állapítja, mert ehhez kifejezésre juttató szándékának kétség-

telen megnyilvánulása szükséges; már pedig azt, hogy az örökhagyó életében az örökösök vagy harmadik személyek előtt ily értelmű nyilatkozatot tett, alperesek nem is állították. Az tehát, hogy a betétek az örökhagyónak e részben táplált szándéka értelmében az egyes örökösök tulajdonában át nem mentek, pusztán az örökhagyó mulasztásának következménye lévén, ilyen körülmények közt az a tény, hogy a takarékpénztári könyvek az örökhagyó ingó értékei közt találtattak, egymagában megállapítja a betéteknek a hagyatékba tartozását.

Egyéb részében azonban a kereset elutasítandó volt, mert felperes és 1. r. alperes azon tényekkel, hogy a takarékpénztári értékeken még mielőtt a többi vagyontételek leltározattak s ezekre nézve a hagyatéki eljárás lefolytatott, testvérükkel a 2. r. alperessel, illetve gondnokává megosztottak; továbbá azzal, hogy később ezen összegeknek a leltárba felvételét nem kívánva a végrendelet alapján való osztály tárgyául a leltári értékeket elfogadták, ezeket maguk közt kötelező joghatálylyal fel is osztották, amennyiben magukat ezen osztálylyal öröklési igényeikre nézve teljesen kielégítettéknek elismerték, dacára annak, hogy a takarékpénztári betétek létezéséről tudtak, azon szándékuknak adtak kifejezést, hogy a leltári vagyonon felüli értékek, illetve felosztott takarékpénztári betétek tekintetében a végrendelettől eltekintenek, helyesebben ezen eljárásuk által a végrendeletnek velük szemben kedvezménynyel járó rendelkezését a gondnokok javára szóló s ezért mindenképp joghatályos egyezséggel hatályon kívül helyezték. (Curia 1910. január 18. 4577. sz.)

*

59. Az a körülmény, hogy felperesek az örökhagyó után maradt és alakilag érvényesnek elfogadott végrendeletnek rájuk kedvező rendelkezését elfogadták, nem zárja ki azt, hogy a végrendelet többi rendelkezését az arra alkalmas alapon megtámadhassák. A végrendeletnek megtámadhatatlanságát csak a végrendeletnek erre vonatkozó rendelkezése, vagy pedig a végrendelet elfogadott és megtámadott rendelkezéseinek szétválasztást nem tűrő egysége vagy egymástól való függése eredményezhetné. — Az a körülmény, hogy a végrendelet indokául a hagyományos és örökhagyó közti ágyassági viszony szolgált, az örökhagyó végrendelet szabadságát nem korlátozhatja s a vonatkozó rendelkezés érvényességét nem befolyásolja. (Curia 1910. január 25. 4820. sz.)

*

60. Néhai W. H. örökhagyó végrendeletében az alperest, mint általános örökösét, kifejezetten arra kötelezte, hogy a végrendelet 9. pontjában felsorolt hagyományokat a hagyományosnak halálától számított 30 nap múlva kifizesse. A végrendeletileg megállapított ezen határnapon alperes, tekintet nélkül arra, hogy a végrendelet érvénye perekkel megtámadtatott, a hagyományokat feltétlenül kifizetni tartozott volna s ennél fogva őt ettől a naptól fizetési késedelem terhelte, mint ilyen pedig késedelmi kamatot is köteles fizetni, amely kötelezettség alól csak az olyan hagyományossal szemben menekült, aki a későbbben teljesített fizetés alkalmával az őt illető hagyományi tőkét fenntartás nélkül elfogadta. Minthogy pedig a hagyományok kifizetésének határnapja 1899. április 15-én bekövetkezett, minthogy továbbá alperes beismerte, hogy a felperesnek hagyományozott 12,000 K-t csak 1904. december 6-án helyezte bírói letétbe, minthogy végül felperes a részére bírói letétbe helyezett hagyományi tőke felvételéről kiállított nyugtájában a késedelmi kamatok iránti igényét kifejezetten fenntartotta: alperest 3656 K összegű késedelmi kamatnak, valamint ezen összegnek 1904. december 7-től járó törvényes kamatának megfizetésére kötelezni kellett. (Curia 1910. január 18. 5882. sz.)

*

61. A tulajdonjog bekebelezése helyett, annak 15 nap alatti igazolás terhe mellett csak előjegyzését rendeli el. Mert az adásvevési szerződésből nyilvánvaló, hogy az adásvétel tárgyát képező ingatlanokra vonatkozó telekkönyvi adatok csak a szerződésnek az eladó részéről történt aláírása után utólagosan irattak be; minél fogva ez a szerződés nem tekinthető a telekkönyvi rendtartás 81. §-a a) pontjának megfelelően kiállított s így bekebelezés alapjául alkalmas olyan okiratnak, amely az ügylet tagjául szolgáló ingatlanok, illetve az eladó személyazonosságának minden kétséget kizáró meghatározását tartalmazná. (Curia 1910. február 10. 5930. sz.)

*

62. A közszerzemény a házassági együttélés alatt folytatott közös gazdálkodás eredménye lévén, közszerzemény létezésének jogérvényes megállapítása kizárja annak feltételezését, hogy a házastársak nem folytattak közös gazdálkodást. Közös gazdálkodás folytatása esetében pedig az arra hivatkozó alpereseket terhelte annak a bizonyítása, hogy a felperes által a házassági együttélés ideje alatt szüleitől kapott, illetőleg örökölt 444 és 544 koronát nem a közös gazdálkodásba, hanem felperesnek külön céljaira fordítottatott, avagy külön vagyonába fektettetett. Minthogy pedig alperesek azt nem bizonyították, azt a közös gazdálkodásba

fektetettnek kellett tekinteni; minélfogva tekintettel arra, hogy szerzeménynek és így közszerzeménynek is csak a házasság kötésekor megvolt és a házastársakra a házasság tartama alatt öröklés útján, vagy más módon háruult vagyont túlhaladó érték vehető, következik, hogy a közszerzeményi vagyomból, úgy a felperesnek fentebb említett 988 koronát, mit az örökhagyónak felperes részéről is elismert 140 koronát tevő vagyon elsősorban kiadandó, illetőleg mivel úgy a felperes 988 koronát tevő, mint az örökhagyó 140 koronát tevő külön vagyonának fele a felpereseknek és fele az első- és másodrendű alperesnek jutó közszerzeményei vagyonrészt terheli, 494 korona, illetőleg az örökhagyó külön vagyonának 70 koronát tevő fele részét ebből levonva, alpereseket 424 korona megfizetésére kellett a felperes részére kötelezni. (Curia 1910. márczius 3. 5390/909. sz.)

*

63. Az 1894:XXXI. t.-cz. 90. §-a kifejezetten csakis a házasság felbontásával kapcsolatosan megszabott végleges tartásdíj dolgában lévén alkalmazható, annak alapján az ideiglenes nőtartás címén megítélt készpénzbeli összeg biztosítása, akár telekkönyvben, akár azon kívül a Curia állandó joggyakorlata szerint joghasonlóság útján sem ítélt meg. (Hasonló értelemben döntött a Curia 1907. márczius 9-én, I. G. 757/906. sz. a.)

Ezekből az okokból a felperest felülvizsgálati kérelmével el kellett utasítani. (Curia 1909. december 28. G. 212. sz.)

*

64. Felperesek a keresethez A) alatt csatolt azon szerződést, amelylyel ők alperest örökbe fogadták, érvénytelennek nyilvánítani kérték azon az alapon, hogy alperes tőlük 6 heti ott tartózkodás után, ok nélkül eltávozott, majd az ő megkérdezésük és hozzájárulásuk nélkül más községbe férjhez ment és ezen tényével velök szemben vastag hálátlanságot követett el, egyszersmind meggyűlöltte azt a feltevést, amiért őt örökbe fogadták, hogy tudniillik nekik örökségükre gyámolítójuk legyen. Örökbefogadási szerződésnek bírói uton való felbontása csak az örökségből való kitagadás esetének megfelelő okokból foglalhat helyet. Minthogy azonban alperesnek az a panaszolt ténye, hogy örökbefogadó szüleitől eltávozott s az ő beleegyezésük kikérése nélkül nagykorúságában más községben férjhez ment, az örökségből való kitagadásra nem szolgálhatna elfogadható ok gyanánt; minthogy eszerint ebből az okból az örökbefogadási szerződést sem lehet érvénytelennek kimondani és felbontani, ezeknél fogva a keresetet el kellett utasítani. (Curia 1910. február 8. 5875. sz. elsőbírói ítéletek hhagyásával.)

*

65. A jelzálogilag biztosított adósság külön kikötés nélkül is átszáll az új tulajdonosra; a B) alatti okiratban foglalt annak a kikötésnek tehát, hogy alperes mint vevő, a vételárba való beszámításként átveszi a megvett birtokot terhelő 60,000 K jelzálogkölcson teltjes összegében, nem tulajdonítható az az értelem, mintha alperes eme kölcsönért csak mint dologi adós kívánt volna felelősséget vállalni, mert e célból külön átvállalási nyilatkozat felesleges lett volna, hanem az csak akként értelmezhető, hogy az alperes személyes kötelezettséget is vállal a kölcsönért, felperest pedig a különben fenmaradó személyes kötelezettség alól felmenti. Minthogy pedig ez az átvállalás a vételár hasonló összegű részének fizetése céljából köteleztetett s a fizetéssel járó költségek a fizetést teljesítő kötelezettet terhelik, kétségtelen, hogy a kölcsön átvállalásával járó terheket is alperes tartozik viselni. Nem vethető ennek ellen sikerrel az, hogy a hitelező bank által követelt összegek fizetésére alperes magát nem kötelezte, mert jelzálogilag biztosított, tehát olyan tartozást vállalt át, melynek összes feltételeiről a telekkönyvből meggyőződhetett, sőt ez érdekében is állott. Ha tehát a kölcsön, illetve az átvállalás feltételeinek ismerete mellett azt mégis a vételár fizetésének céljából átvállalta, ezáltal magát arra is kötelezte, hogy az átvállalással járó kereseti kiadásokat viseli. (Curia 1910. január 25. 4728. sz.)

*

66. Nem volt vitás, hogy az alperes a vételár terhére magára vállalta a Szombathelyi takarékpénztár javára bekebelezett 3000 korona tőkének és . . . kamatjának kifizetését, az alperes pedig az így átvállalt tőkének kamatját pontosan fizeti. Sem az adás-vételi szerződési okiratban nincs szó arról, sem pedig a felebbezési bíróság ítéletében tényállásként meg nem állapított, hogy a vevő alperes kikötötte volna az eladó felperessel szemben, hogy az így átvállalt tőkét a hitelező takarékpénztárnak nem azonnal és hogy mikor tartozik kifizetni és azt sem kötötte ki az alperes, hogy mely időben lesz ő köteles akként intézkedni, hogy az átvállalt tartozás a felperest személyesen ne terhelje. Ilyen időbeli kikötés hiányában a felperes eladó bármikor jogosult követelni az alperestől, mint a tartozást átvállaló vevőtől azt, hogy vagy az átvállalt tartozásnak az utalványos hitelező részére való kifizetése által, vagy annak kieszközlése által, hogy az utalványos hitelező az utalványozott alperest egyedüli hitelezőjének elfogadja és az utalványozó felperest személyes adósi kötelezettsége alól felmentse, a felperest oly jogi helyzetbe hozza, hogy ez utóbbi a hitelező részéről való megtámadástól mentes legyen, ellenkező esetben pedig a felperest megtámadás ellen az átvállalt követelésnek bírói kézbe helyezése által biztosítson. (Curia 1910. márczius 2. G. 241/1909. sz.)

*

67. A Curia — eddig követett gyakorlata szerint — megtagadta a joghatályt a váltóhitelező és a váltókötelezettek között létrejött azoktól a megállapodásoktól, amelyeknél fogva a hitelező az általa leszámított váltónak a saját tetszésétől függő módon való utólagos telepítésére nyert engedélyt. Ezt a jogkérdést, annak gyakorlati jelentőségénél fogva a Curia újabb megfontolás tárgyává tette s annak eredményeként a tetszés szerinti utólagos telepítésre adott engedély joghatályos voltát elismerendőnek találta azokkal a váltókötelezettekkel szemben, akik ehhez az engedélyhez kifejezetten, vagy — a fenforgó körülményekből megállapíthatóan — hallgatólag hozzájárultak. Ennek az elhatározásnak az indokai — a joggyakorlat eddigi álláspontjával szemben — a következők:

Magában a váltó szövegében a fizetési helynek és esetleg a telepesnek is határozottan meg kell jelölnie. Ez a különleges — kizáróan a váltó tartalma szerint megítélendő — váltójogi követelmény azonban nem érinti annak a köztörvényi jellegű előzetes megállapodásnak az érvényességét, amelynek fogva a váltókötelezettek a váltó birtokosát a fizetési helynek és a telepesnek a saját belátása szerinti megválasztására s a váltónak ezen az alapon való utólagos kitöltésére feljogosítják. Minthogy pedig az ilyen tartalmú előzetes megállapodás érvénytelenségére, vagy megtámadhatóságára — az ebben a kérdésben egyedül irányadó — általános magánjog szabályaiból sem vonható következtetés abban az esetben, ha magában a váltóban a fizetési hely és a telepes az adott engedély alapján határozottan kitüntetettetik: nem forog fenn indok arra nézve, hogy a felek szerződési szabadsága a jelzett irányban továbbra is korlátoztassék. (Curia 1910. márczius 3. 9410/1909. sz.)

Adó- és illetékügyek.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozata.)

68. Az 1883: XLIV. t.-cz. 90. §-a az elévülési határidőt 5 évben feltétlenül, minden kikötés nélkül állapítja meg; az a körülmény tehát, hogy a panaszló által vitatott 5 évi elévülést az időközben két ízben is lefolyt állami költségvetési törvényen kívüli állapot megszakította volna, a törvény most említett kifejezett rendelkezésénél fogva figyelembe nem vétethetett. Ennélfogva és mert azt, hogy az ítélet rendelkező részében hivatkozott tételek alatt kiszabott illetékek, a vonatkozó fizetési meghagyásoknak 1901. évben történt kikézbítésétől az 1907. évben foganatosított zálogolásig, tehát 5 évet túlhaladó időn belül szorgalmaztattak, vagy biztosítottak volna, a pénzügyigazgatósági végzés nem is állítja, az

ügyiratok pedig nem igazolják: a Kj. 27624/901. t. sz. a. előírt illetékeknek egészbeni, a Kj. 1823/901. t. sz. alatt követelt illetékből pedig, tekintettel arra, hogy abból 1901. évben már 80 fillér befizettetett, az azon felüli résznek, bekövetkezett elévülés okából törlését megtagadni nem lehetett. (10939/1909. P. sz.)

Közlemények.

A Magyarországi kir. közjegyzők orsz. egyesülete f. évi február hó 20-án tartotta meg *Jakab Géza* kir. közjegyző elnöke mellett rendes évi közgyűlését.

Elnök megnyitva a közgyűlést megemlékezik a mai nevezetes dátumról, amikor az egyesület XXVI. rendes évi közgyűlését tartja, tehát az egyesület a múlt év végén fenállásának 25. évét töltötte be. Vázolni kívánja a múlt felőlő eseményeit és vizsgálódva tekint a jövőbe. Az egyesület kitűzött céljaitól még nagyon távol áll. A közjegyzői intézmény a viszonyok mostohaságánál fogva nemcsak nem töltötte be a hozzáfűzött reményeket, de sőt fejlődésében visszaesett. Tokaji Nagy Lajos eszméje volt, hogy mód nyujtassék az ország minden részén elszórtan élő közjegyzők érintkezésére, közöttük a collegiális jó viszony ápolására, hogy legyen egy intézmény, mely a közjegyzők kari érdekeit szolgálja. E célból alakult az egyesület. Kezdetben szokás volt, hogy az egyes kamarák kiküldöttjei a központi bizottságba beválasztattak. Ez a szokás később megszűnt s következménye, hogy néhány kamara kivételével a többi az egyesülettel minden kapcsolatot nélkülöz. A legutóbbi 14 év minden tekintetben a legkedvezőtlenebb időszak volt az egyesület reformtörekvéseire nézve. A hanyatlás okai, a politikai élet meddősege, kezdetben a nyugdíj intézmény, szakközlöny hiánya s nagyrészen a megtartott közjegyzői kongresszusok, amelyek épen az egyesület elé kitűzött célok elérése érdekében tartattak s ekként mintegy az egyesület mellőzésére vezettek. Vannak azonban örvendetes jelenségek is. 1896-ban Schilling Rudolf szerkesztése mellett a kari érdekek szolgálatára szánt szakközlöny indult meg. Harmadfél évi fennállás után a folyóirat megszűnt. *Dr. Charmant Oszkár* és *dr. Holitscher Szigfrid* indították meg újra 1904. évi május 1-én a szakközlönyt, mely most is magas színvonalon áll s közmegelegedésre működik. Legújabbban a szerkesztésben változás állott be. *Dr. Charmant Oszkár* nagy elfoglaltságára való hivatkozással a szerkesztéstől visszalépett s most a lapot a központi bizottság megbízásából *dr. Holitscher Szigfrid* rég kipróbált munkarejének javával egyedül szerkeszti. A nyugdíjegylet 1903. évi január 1-én

alakított meg s 1911. évi január 1-én fogja megkezdeni a nyugdíjak folyósítását. Az egyesület kebelében továbbá segélypénztár is áll fenn. Célja a vagyon nélkül elhalt egyesületi tagok hátramaradt családtagjainak 600 K. összegig terjedhető elsősegély nyújtása. Elnök biztató előjelként emeli ki továbbá a megbízatást, melyet *dr. Charmant Oszkár* tagtársunk az előbb ügködött igazságügy-ministertől a közjegyzői intézmény reformtervezetének elkészítésére nyert.

Elnök ezután áttér a napirend 2. pontjára s előterjeszti a központi bizottság javaslatát, mely szerint a hivatalba lépett igazságügy-ministert hivatalba lépése alkalmából az egyesület feliratilag üdvözlőné. Elnök felhívására *dr. Szécsi Ferencz* felolvassa az üdvözlő feliratnak általa szerkesztett szövegét. A felirat szerint az egyesület a közjegyzői kar jogos érdekeinek nagyobb arányú felkarolását várja és reményli, mint az eddig történt, s e remény zálogául veszi a hivatalba lépett igazságügy-minister eredményes munkában eltelt múltját s alapos szakismereteit. Különösen reményli az egyesület, hogy a minister az elődje által megkezdett reformmunkálatot az ügy fontosságához mért érdeklődéssel és jó akarattal folytatja. *Szeberényi István, Rupp Zsigmond, dr. Charmant Oszkár, Mezey Zsigmond* hozzászólása után a közgyűlés elhatározza, hogy az igazságügy-ministert hivatalba lépése alkalmából s a *dr. Szécsi Ferencz* titkár által készített felirattal üdvözlí s megbizsa az elnököt, hogy a felirat felterjesztéséről saját hatáskörében intézkedjék.

Szabó Albert egyesületi pénztárnok jelentést tesz a közjegyzői egyesület és segélyegylet pénztári kezeléséről az 1909. évre vonatkozólag s bemutatja az 1909. évi mérlegeket. Az egyesület mérlegén 15,223 K 40 fill., a segélyegylet mérlegén 1499 K egyenleg maradvány mutatkozik, mely összegek a Pesti hazai első takarékpénztár egyesületnél folyó-számlán kezeltetnek s az 1910. évre áthozandók. Pénztárnok javasolja, hogy a központi bizottságnak az 1909. évi pénzkezelés tekintetében a felmentvény megadassék és az alapszabályok X. fejezete alapján az egyesületi pénztári zárszámadásban az 1909. évi bevételekből maradványként kitüntetett 1738 K 80 fill. összegnek 50%-a, vagyis 869 K 40 fill. a közjegyzői nyugdíjintézet javára átutaltassék. A közgyűlés pénztárnok jelentését tudomásul veszi, a központi bizottságnak s a pénztárnoknak a pénzkezelés tekintetében a felmentvényt megadja s az előterjesztett javaslatához képest a közjegyzői egyesület 1909. évi bevételi maradványából 869 azaz nyolczszázhatvankilenc korona 40 fillért a közjegyzői nyugdíj-egylet javára átutal és erről az egyesület pénztárnokát s a Magyar országos központi takarékpénztárt, mint a nyugdíj-egylet vagyonának kezelőjét jegyzőkönyvi kivonatok kapcsán értesíteni rendeli.

Dr. Szécsi Ferencz előadó felolvassa a központi bizottság kebeléből kiküldött előkészítő-bizottság jelentését a telepítésről, ingatlanfeldarabolásról s egyéb birtokpolitikai intézkedésekről szóló

törvényjavaslat keretében a közjegyzői közreműködés érvényre juttatása tárgyában. Az 1894. évi V. t.-cikkkel megindított birtokpolitikai actió a földmivelésügyi kormány múlt évben benyújtott hasonló tárgyú törvényjavaslata folytán nagyarányú fellendülés előtt áll. A bizonytalan politikai viszonyok kilátást nyújtanak arra, hogy a törvényjavaslat lényegesen átdolgozott szöveggel fog ismét a törvényhozás elé kerülni. Meg van tehát a mód oly változtatások keresztülvitelére, melyek szerint a hozandó törvényben a közjegyzői közreműködés az eddig tervezettnél tágabb alkalmazásra találjon.

A törvényhez fűződő messzeható köz- és magánérdekek, a jogrendszerünkbe beilleszteni szándékolt sajátos jogviszonyok indokoltá teszik, hogy sok esetben egyenesen a közjegyzői kényszer mondassék ki. Erre az előadói javaslat számos példát sorol fel.

Az előkészítő-bizottság tehát a következő indítványt terjeszti elő: Bizza meg a Magyarországi kir. közjegyzők Országos Egyesülete az egyesület vezetőségét, hogy illetékes helyen odahasson, miszerint a telepítésre, ingatlanfeldarabolásra és egyéb birtokpolitikai intézkedésekre vonatkozó törvényjavaslat esetleg még lehetséges módosításával a közjegyzői közreműködés fent kifejtett érvényrejutása megfelelően tekintetbe vétessék. A közgyűlés a határozati javaslatot egyhangulag elfogadja.

Elnök jelentést tesz a Magyarországi kir. közjegyzők nyugdíjintézetéről. A nyugdíjintézet vagyona az 1909. évi december 31-iki zárlat szerint kitett értékpapirokban 222,000 K-át, készpénzben 29,020 K-át, összesen 251,020, azaz kettőszázötvenegyezerhusz koronát. Az intézet vagyonának kezelését minden külön díj fizetése nélkül továbbra is a Magyar Országos Központi Takarékpénztár vállalta magára.

A nyugdíj-egylet az idén belépett az alapszabályszerűleg megállapított nyugvó idő utolsó, vagyis 8. évébe s ekként a központi bizottságnak gondoskodnia kellett, hogy a jövő évben az esetleges jogos nyugdíjigények kielégíttessenek, illetőleg a nyugdíj-kifizetések megkezdessenek. E célból szükségessé vált újabb mathematicai mérleg elkészítése, mire nézve elnök a központi bizottság megbízása folytán Bogyó Samu szakértőhöz fordult, ki a nyugdíjintézet megalakulásakor szükségelt mathematicai mérleget is készítette. Elnöknek a nyugdíjintézetéről szóló jelentését a közgyűlés helyeslőleg tudomásul veszi.

Dr. Holitscher Szigfrid ismerteti *Rupp Zsigmond* egyesületi tag indítványát a közjegyzői okiratok kölcsönös (nemzetközi) végrehajthatósága tárgyában folytatott bécsi nemzetközi jogsegély konferencia kapcsán. Előadó a következő határozati javaslatot tette:

mondja ki a közgyűlés, hogy figyelemmel a középeurópai államokat összekapcsoló gazdasági érdekekre és tekintve a közjegyzői okiratoknak a többi közokiratokkal egyenlő garantiákat

nyújtó hitelességére, kívánatosnak tartja a közjegyzői okirat joghatályának kölcsönös nemzetközi elismerését, nevezetesen úgy bizonyító erejének, mint végrehajthatóságának a nemzetközi forgalomban szerződésekkel való biztosítását. Evégből az egyesület csatlakozik a külföldi közjegyzői egyesületek által megindított mozgalomhoz és a további eljárás megállapítása végett átír az utolsó nemzetközi közjegyzői congressus által kiküldött állandó választmányhoz. A közgyűlés előadó határozati javaslatát változatlanul elfogadta.

Dr. Róth Zsigmond ismerteti *Baditz Lajos* kapuvári kir. közjegyzőnek, a szombathelyi kir. közjegyzői kamara elnökének kétrendbeli indítványát. Az első javaslat szól a hitbizományi javak köteles közjegyzői leltározásáról, nemcsak a javak halálesetben történő átháramlása, hanem azok bérbeadása alkalmával is, továbbá a hitbizományoknál előforduló jogügyletek közjegyzői ellátásáról. Indítványozza: Határozza el az egyesület, hogy az Igazságügyminister úrhoz indokolt felterjesztést intéz az iránt, hogy a hitbizományok leltározását illetően a törvény intézkedéseinek érvényt szerezni tekintettel a hitbizományok birtokosa és várományosainak érdekeire és azon fontos körülményre, hogy az igazságszolgáltatás érdekében a perek számának csökkentése és a bíróságok túlterheltségének szempontjából is kívánatos, a hitbizományi hatóságokat felhívni méltóztassék, hogy a hitbizományhoz tartozó ingatlanok bér és haszonbérbe adásánál a szerződések közjegyzői okiratba foglalásának előnyeire a hitbizományok birtokosát és várományosát azzal figyelmeztessék, hogy a szerződéseknek közjegyzői okiratba foglalását kívánják.

A második indítvány tárgya az adóhivatalok részéről tapasztalt azon visszaélésszerű eljárás, mely szerint az illetéki szabályok 125. §-ának s a közvetlenül leróvándó illetékek kezelése tárgyában kiadott utasítás 13. §-ának világos rendelkezései ellenére a házbér és földadó alá tartozó ingatlanokra vonatkozó jogügyleteknél a felektől általuk is aláírt oly adóbizonyítványok bemutatását kívánja, melyekben az ingatlanok becslés útján megállapított értéke is bentfoglaltatik s ezen adóbizonylatok bemutatására a feleket 2—20 koronáig terjedő bírságterhével kötelezi. Minthogy az adóhivatalok vázolt eljárása nemcsak szabályba ütközik, köz és jogos magánérdeket sért, sőt alkalmas arra, hogy a perenkívüli jogszolgáltatást még inkább a községi és körjegyzők kezeibe játssa, indítványozó azon kérelemmel fordul az egyesülethez s illetőleg indítványozza, hogy az Egyesület a fenti visszaélés megszüntetése végett az ország összes pénzügyigazgatóihoz átiratot s a Pénzügyministerhez feliratot intézzen. Előadó ezután azon határozati javaslatot terjeszti elő, hogy az indítványok a központi bizottsághoz utasíttassanak. A közgyűlés az előadó határozati javaslatához egyhangulag hozzájárul. Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

*

A budapesti kir. közjegyzői kamara f. évi február hó 20-án tartotta meg *Rupp Zsigmond* udv. tanácsos, kir. közjegyző elnökle mellett rendes évi közgyűlését.

Elnök a közgyűlést megnyitván, átadja a szót dr. *Charmant Oszkár* titkárnak, aki ismerteti a kamarának 1909. évi ügy fogalmát és ezután foglalkozván a közjegyzői intézményt a múlt esztendőben érdeklő különösebb eseményekkel, megállapítja, hogy — eltekintve a közjegyzői reform felvételétől — semmi fontosabb esemény nem adta elő magát, mely a közjegyzői intézményt közelebbről érdekelhetné. Utal arra, hogy a kinevezések ügyét illetően a közjegyzőség ma sincs jobb helyzetben, mint azelőtt volt, vagyis a kinevezések körüli sérelmek ma sem csökkentek, sőt még súlyosbodtak is! Mindannak daczára, mikor okunk van is panaszkodni, meggyőződése szerint el kell térnünk az eddigi gyakorlattól, mert ezzel az intézménynek inkább ártunk, mint használunk. Ha azt akarjuk, hogy a panasz színezete ne legyen olyan, melyből az önzés látszassék ki és hogy a panasznak maradandóbb hatása legyen, akkor a közjegyzőség panaszait a közönség érdeke szempontjából kell megvilágítani. Az eddigi módon hangoztatott folytonos panaszok azt fogják eredményezni, hogy még tekintélyes helyekről is annak fognak kifejezést adni, hogy a közjegyzői intézmény nem vált be és azt reformálni kell. Az ezek által ajánlott reformok azután a közjegyzői intézmény érdekeit rendkívül súlyosan érintenék. A közjegyzők helyzetén segíteni ma már nemcsak jogszolgáltatási, nemcsak igazságügyi, hanem valósággal szociális kérdés. A közjegyzőség gyenge, mert csak háromszáz főt számlál, de szülő szerint nem is képes a kar addig megerősödni, míg a kar legalább 1500 főnyi tagból nem fog állani. Nem lehetetlen dolog ez. Utal csak arra, hogy ez igen könnyen megvalósítható, ha a községi jegyzők kezéből, akik az új törvény alapján fizetéssel, nyugdíjjal el vannak látva, az okiratszerkesztés kivételét és a közjegyző hatásköre kiterjesztetik. Érinti a polgári perrendtartás 321. §-ának rendelkezéseit, mely rendkívül sérelmes a közjegyzőségre és bár már e részben tettek lépéseket a közjegyzők, nem győzi ennek fontosságát újból hangoztatni. Ép ezért ajánlja, hogy az igazságügyministerhez az évi jelentésben úgy e §-ra, mind pedig a kinevezések körüli sérelmekre a megválasztandó kamara térjen ki és azok orvoslását sürgesse. Mint örvendetes tényt azonban felemlíti a volt igazságügyministernek egyik kezdeményező lépését a közjegyzői reformot illetően, amely végre bevezető lépését képezi a közjegyzőséget illetően, már elmaradhatatlan reformoknak. A közgyűlés a jelentést az előterjesztett javaslatokkal elfogadta.

A megejtett választásokon megválasztottak elnöknek *Rupp Zsigmond* udv. tanácsos, kamarai rendes tagoknak *dr. Weinmann Fülöp* udv. tanácsos, *dr. Charmant Oszkár*, *Jakab Géza* és

Kiss Aladár, póttagoknak dr. Rónay Károly és dr. Róth Zsigmond kir. közjegyzők.

*

A pozsonyi kir. közjegyzői kamara f. évi január hó 30-án tartotta meg Pongrácz Kálmán kir. tanácsos, kir. közjegyző elnöklété mellett rendes évi közgyűlést.

Az előterjesztett évi jelentés elfogadásával, a közgyűlés elhatározta, hogy felír az igazságügyministerhez, miszerint 1. akkor, midőn az állam összes alkalmazottjai fizetésének rendezése és az általános drágaságra való tekintettel nevezetesen javítását az egész vonalon és minden téren az államhatalom keresztül vitte, nemcsak méltányos, de jogos, hogy a közjegyzők díjszabása mielőbb revidiáltassék és a díjak az idő viszonyainak megfelelő mérvben megállapíttassanak;

2. Hogy a kamarai irattárakkal egyidejűleg a közjegyzők irattárainak selejtezése a „magyar orsz. kir. közjegyzők országos“ egylete által több év előtt benyújtott felterjesztés szellemében mielőbb elrendeltesék;

A megejtett választásokon megválasztottak elnöknek: Pongrácz Kálmán kir. tanácsos, kir. közjegyző Nyitrán. — Választmányi rendes tagokul: Gyuracskay Alajos kir. közjegyző Galántán, dr. Glatz Lajos kir. közjegyző Somorján, dr. Pohl Károly kir. közjegyző Pozsonyban, dr. Králik Árpád kir. közjegyző Nagyszombaton. — Választmányi póttagokul: dr. Richter Richárd pozsonyi kir. közjegyző és dr. Kálmán Antal kir. közjegyző Szeniczen.

*

A budapesti kir. közjegyzői kamarának az igazságügyministerhez intézett feliratából közöljük a következő részt:

Ami magát a közjegyzői intézményt illeti, örömmel vettünk tudomást róla a múlt év folyamán, hogy Nagyméltóságod előde az egész közjegyzői karnak évtizedek óta hangoztatott kérelmeitől indítva, a közjegyzői törvény reformját elhatározta és karunk egy tagját a vonatkozó tervezet elkészítésével megbizta. Örömmel és köszönettel vettük, hogy Nagyméltóságod elődjének ezen elhatározását és intézkedését magáévá tenni méltóztatott és annak a reménynek adunk kifejezést, hogy a megindult reformmunkálatok úgy a közjegyzői intézménynek, mint jogszolgáltatásunknak egyformán javára, rövid idő alatt eredményre is fognak vezetni.

Nagyméltóságod bölcs belátására bízunk, hogy a gyakorlati eredmények mielőbbi megvalósítása érdekében nem tartandja-e

czélszerűnek a reformnak azt a részét, mely a kir. közjegyzőknek a hagyatékok letárgyalása körüli ügykörét illeti, az intézmény általános reformjától különválasztva és megelőzőleg életbe léptetni? Az ilyen kettéválasztásnak lehetősége külsőleg is meg van adva azért, hogy az örökösödési eljárásról szóló 1894:XVI. t.-cz. novelláris módosításával teljesen keresztülvihető volna az ügy elméleti, mint gyakorlati szempontból megoldásra már teljesen megérett eszme, hogy a kir. járásbiróságok a hagyatéki ügyek körüli teendők legnagyobb részéről mentesíttessenek s az ügynevezett hagyatékátadó-végzés meghozatala, mely lényegében nem egyéb, mint imprejudikális közhittű tanúsítása a felek által igazolt örökösödési jogcímeknek, — kizárólag a közjegyzőre bizassék s a birói hatáskörben csak azok az intézkedések maradjanak, amelyek a birói imperium terére tartoznak. Ilyen módon a bíróságra a hagyatéki ügyek körüli eddigi teendőknek csak egy elenyészően töredékes része maradna. Azért emelünk szót a kettéválasztás mellett, mert magának a közjegyzői törvénynek, jelesen a közjegyzői hatáskörnek az egész vonalon való reformja talán egyik vagy másik részletében más törvénykezési vagy adminisztratív reformokkal való összefüggésénél fogva terjedelmesebb előkészületi munkálatokat fog időbe venni és az irányzatok, de talán az eszmék is e részben nem annyira tisztázottak, megállapodottak és egyöntetűek, mint az örökösödési eljárásnak érintett reformja dolgában s ez utóbbi reformnak még aránylag rövid időre való elodázása is, ha elkerülhető, az nemcsak a közjegyzői intézménynek, de a bíróságoknak is a tehermentesítés szempontjából igen nagy előnyére válnék.

Engedje meg Nagyméltóságod, hogy ez alkalommal becses figyelmét felhívjuk arra a kérelemre, melyet a polgári perrendtartás tervezetével kapcsolatosan a tervezet 320. §-ára vonatkozóan a közjegyzői kamarák és a kir. közjegyzők országos congressusának bizottsága is Nagyméltóságod elődjéhez felterjesztett. A közjegyzői okiratok bizonyító erejének jobb megalapozása nemcsak a közjegyzői intézménynek, hanem a peres törvénykezésnek is elsősorú érdeke. Hogyha már a perrendtartási javaslat úgy az anyagi, mint az alaki ellenbizonyítás terén a közjegyzői okiratnak semmiféle előnyt nem adott, akkor legkevesebb, hogy az okirati alakszerűségek megtartására vonatkozólag a közjegyzői okiratban foglalt bizonyítás, ha egyébként a törvénynek megfelel, ellenbizonyítással többé megtámadható ne legyen. Ellenkező esetben a közjegyzői okirat alkalmatlanabbá és veszedelmesebb bizonyító eszközzé válik és a jogforgalomnak kevesebb hasznára válik, mint a magánokirat. Bátrak vagyunk különben ez irányban a hivatkozott felterjesztésekben előadott terjedelmes okfejtésekre utalni és kérni Nagyméltóságodat, hogy azokat a perrendtartási javaslatnak nem-sokára következő törvényhozási tárgyalása alkalmával tekintetbe venni kegyeskedjék.

Nem mulaszthatjuk el végül az alkalmat, hogy a közjegyzői karnak a közjegyzői állások betöltése körüli az 1886: VII. t.-cz. életbelépte óta immár állandó panaszait is Nagyméltóságodnak magas figyelmébe ajánljuk. Hogy a kinevezést kérő közjegyző-helyettesek és az áthelyezést kérő kir. közjegyzők az úgynevezett jobb állásoknál mondhatni rendszeresen, de a többieknél is mondhatni túlnyomó arányban háttérbe szoríttatnak olyan pályázók kedvéért, akiknek sem az igazságszolgáltatás, sem a különösen a közjegyzői intézmény terén érdemeik nincsenek, az már ma, sajnos, közkeletű tény. Ebben a pontban is oly sokszor és oly alaposan ki lett fejtve a közjegyzői kamarák és testületek részéről mindaz, ami ezen kinevezési gyakorlatnak méltánytalanságán felül rendkívül káros voltát bizonyítja, nemcsak a közjegyzői intézményre és a jogszolgáltatásra, de ezeknek érdekein túl a kormányzati tekintélyre, a közszellemre és közviszonyaink egészséges fejlődésére, hogy érveink újból való felsorolását, azt hisszük, nyugodtan mellőzhetjük annál is inkább, mert nem kételkedünk fölötte, hogy Nagyméltóságod ebben az irányban is a — sajnos — már nagy határozottsággal kialakult közvéleményt egész terjedelmében osztja. Nagyon kérjük Nagyméltóságodat, hogy a közjegyzői állások betöltésénél a közjegyzői kamaráknak javaslatait megillető figyelembe venni kegyeskedjék.

*

A Magyarországi kir. közjegyzők orsz. egyesülete a következő átiratot intézte az 1907. évi nemzetközi közjegyzői congressus állandó választmányához:

„An den löblichen *Ständigen Ausschuss des internationalen Notarenkongresses*, zu Händen des Präsidenten Sr. Hochwohlgeboren Herrn Dr. Franz Mayrhofer k. k. Notar, Präsidenten des Oesterreichischen Notarenvereines in Wien. Die vom Kongresse der Notare Österreichs und Deutschlands, gehalten zu Wien am 7. September 1907, ausgegangene Bewegung, der Notariatsurkunde im zwischenstaatlichen Verkehre gegenseitig die gleiche Beweiskraft und Vollstreckbarkeit zu sichern, hat in der am 4. und 5. Jänner d. J. in Wien stattgefundenen Rechtshilfekonferenz der mitteleuropäischen Wirtschaftsvereine nicht nur Anschluss gefunden, sondern auch zu einer näheren Ausgestaltung und Klärung der grundsätzlichen Voraussetzungen geführt, welche die Erwartung rechtfertigen, dass bereits in nächster Zeit beim Abschluss neuerer Staatsverträge die Freizügigkeit der Notariatsurkunde volle Anerkennung finden wird.

Nachdem die Budapester königl. öff. Notariatskammer durch beistimmende amtliche Äusserung zum Materiale des in der Konferenz vorgelegten ungarischen Gutachtens beigetragen hat, hält es nun auch der Landesverein der ungarischen königl. öff.

Notare für angebracht, sich der parallel laufenden Action der ausländischen Notarenvereine anzuschliessen und zur Frage der näheren Regelung Stellung zu nehmen.

Das Band der gemeinschaftlichen wirtschaftlichen Interessen, welches die mitteleuropäischen Staaten miteinander verbindet, der in stetiger Steigerung begriffene Handelsverkehr und die mit der Vervollkommenung der Verkehrsmittel stets wachsende Beweglichkeit von Person und Vermögen, erfordern eine intensivere Ausbildung der heute recht mangelhaften internationalen Rechtshilfe, und zwar nicht nur bei Verfolgung der streitbar gewordenen Rechtsansprüche im Exekutionswege, sondern auch bereits im nicht streitigen Verfahren. Als alleiniges Mittel hiezu dient die Gleichstellung der ausländischen mit der inländischen Notariatsurkunde, wodurch das Bedürfniss einer prompten Erfüllung von Verpflichtungen im internationalen Verkehre befriedigt und gleichzeitig die im Interesse der Rechtssicherheit nur erwünschte Vollständigkeit der Notariatsurkunde überhaupt gehoben wird. Die Notariatsurkunde ist das Zeugnis einer mit öffentlichem Glauben versehenen Amtsperson und die darin anerkannten Verpflichtungen sind solche, deren Existenz eben infolge ihrer Anerkennung in einer notariellen Urkunde nicht streitig werden kann, nichts hindert daher der Notariatsurkunde wenigstens dieselbe Stellung zu geben, als dem rechtskräftigen Urteilsspruche des Richters.

Die Rechtswirkung der Notariatsurkunde äussert sich im allgemeinen in zwei Richtungen, in der Beweiskraft und in der Vollstreckbarkeit.

Was zunächst die Erstere betrifft, ist die ausländische Notariatsurkunde als öffentliche Urkunde sowohl im Prozessverfahren, als auch auf dem Gebiete der freiwilligen Gerichtsbarkeit (Grundbuch, öffentliche Register) hinsichtlich der Beweiskraft ohne Einschränkung der inländischen Notariatsurkunde gleichzustellen, insofern nur die am Orte der Ausstellung geltenden gesetzlichen Formvorschriften eingehalten sind. Bezüglich der Zuständigkeit der ausländischen Urkundsperson und der Beobachtung der gehörigen Form nach den Gesetzen des Ausstellungsortes entscheidet das Ermessen des Richters. Bei den in ihren Grundzügen wesentlich gleichen Notariatseinrichtungen in Österreich, Deutschland und Ungarn kann diesbezüglich keine Schwierigkeit vorliegen. Namentlich aber ist die heute gebräuchliche diplomatische oder gerichtliche Superlegalisierung, sowie Letztere auch in dem Vertrage vom 25. Feber 1880 zwischen Österreich und Ungarn einerseits und Deutschland andererseits vorgeschrieben ist, keineswegs geeignet, das Vorliegen der gesetzlichen Erfordernisse zur Gewissheit zu bringen und die Überprüfung des inländischen Richters entbehrlich zu machen. Ein Unterschied zwischen der inländischen und ausländischen Notariatsurkunde könnte nur hinsichtlich der

Prüfung ihrer Echtheit gemacht werden, nachdem die äusseren Merkmale der Echtheit (Unterschrift und Siegel) bei der Letzteren dem inländischen Richter meist unbekannt sind. Die schon erwähnte Superlegalisierung jedoch, welche sich gewöhnlich auf die rein äusserliche Feststellung des Vorhandenseins der Unterschrift und des Siegels beschränkt, schliesst auch die Möglichkeit einer Fälschung nicht aus. Es kann daher von dem belanglosen und nur belästigenden Legalisationszwang überhaupt Abstand genommen werden. Missbräuche und Fälschungen können im heutigen Verkehre auch beim Gebrauch inländischer Urkunden vorkommen und der Umstand, dass die Unterschrift und der Siegel des Notars beim zuständigen Gerichtspräsidenten erliegt, erleichtert die Prüfung der Echtheit durch einen anderen Richter ebenso wenig, als wenn es sich um eine ausländische Urkunde handelt. Es muss und kann daher auch bei der ausländischen Notariatsurkunde dem Gegner überlassen werden, etwaige Fälschungen aufzudecken.

Während die Beweiskraft der ausländischen Notariatsurkunde in den meisten Kulturstaaten grundsätzlich bereits anerkannt und, abgesehen von dem Legalisationszwang, auch befriedigend geregelt ist, — ist das internationale Recht hinsichtlich der gegenseitig gleichen Vollstreckbarkeit der Notariatsurkunden auch dort zurückgeblieben, wo diesbezüglich der ausländischen rechtskräftigen richterlichen Urteile bereits anerkannt ist. Und doch wenn man einem ausländischen Richterspruch noch einigermaßen misstrauen mag, so kann die Zwangsvollstreckung aus dem Titel der freiwilligen und durch eine Urkundperson beglaubigten Anerkennung des Schuldners selbst, die wenigsten Bedenken erwecken. Nachdem das Notariat in den mitteleuropäischen Staaten, namentlich in Österreich, Ungarn und Deutschland in seinen Hauptzügen gleichmässig eingerichtet ist und die Verletzung des materiellen Rechtes durch einen ausländischen Vollstreckungstitel bei der Notariatsurkunde ebenso wie beim richterlichen Urteile ausgeschlossen werden kann, steht der Abschliessung von Rechtshilfeverträgen, welche die gegenseitige Vollstreckung gewissen, in den Verträgen vorzusehenden notariellen Urkunden einräumen, nichts im Wege.

Die Bedingungen der Vollstreckbarkeit der Notariatsurkunden sind nach ungarischem Rechte einerseits und nach österreichischem und deutschem Rechte andererseits insofern abweichend, als nach Letzteren die Urkunde nur über einen Anspruch errichtet sein darf, welcher die Zahlung einer bestimmten Geldsumme oder die Leistung einer bestimmten Quantität anderer vertretbaren Sachen oder Wertpapiere zum Gegenstande hat (Deutsche Ziv.-Proz.-Ord.), beziehungsweise die Verpflichtung auf Leistung von Geld oder anderer Fungibilia enthält (Öst. Not.-Ord.), während nach ungarischem Rechte ohne Beschränkung jeder rechtsgiltige Anspruch

exekutionsfähig ist. Im weiteren ist nach österreichischem und deutschem Rechte die ausdrückliche Unterwerfung des Schuldners der unmittelbaren Zwangsvollstreckung auf Grund der Notariatsurkunde notwendig, während dies im ungarischen Rechte nicht vorgeschrieben ist. Es ergibt sich nun von selbst, dass einerseits Österreich und Deutschland solchen ungarischen Notariatsurkunden, welche über einen nach dortigem Rechte nicht unmittelbar vollstreckbaren Anspruch lauten, die Vollstreckung nicht einräumen können, andererseits aber auch Ungarn nicht die Vollstreckung solcher österreichischer und deutscher Urkunden zulassen kann, welche im eigenen Lande nicht vollstreckbar sind. Bezüglich der Vollstreckbarkeit im allgemeinen müssen daher die Vorschriften jenes Rechtes angenommen werden, welches die strengeren Bedingungen stellt, daher laut den abzuschliessenden Staatsverträgen nur solche Notariatsurkunden gegenseitig vollstreckbar sein sollen, in welchen sich der Schuldner zur Zahlung einer bestimmten Geldsumme oder zur Lieferung einer bestimmten Menge von vertretbaren Sachen unter der ausdrücklichen Erklärung verpflichtet, dass er sich der Vollstreckung auf Grund dieses Notariatsaktes unterwerfe. Im übrigen wäre aber der internationale Rechtsgrundsatz, dass die Vollstreckbarkeit, ebenso wie die Anerkennung überhaupt, von der Einhaltung der Formvorschriften des ausländischen Rechtes abhängt, beizubehalten.

Zur Bewilligung der Exekution wäre der Antrag des Exekutionsführers beim inländischen Exekutionsgerichte, in dessen Bereich sich der Schuldner aufhält resp. das in Exekution zu ziehende Vermögen liegt, genügend, nebst Vorlegung der vollstreckbaren Ausfertigung des ausländischen Notariatsaktes. Von der Vollstreckungsklausel des ausländischen Gerichtes kann aus denselben Gründen abgesehen werden, welche für die glatte Anerkennung der Beweiskraft ohne jede weitere Beglaubigung sprechen. Die Entscheidung hat ohne mündliche Verhandlung, ohne Vernehmung des Schuldners und ohne Erlassung eines besonderen Vollstreckungsurteiles mittelst Bescheid zu erfolgen. Im sogenannten Delibationsverfahren werden heute bei Vollstreckung eines ausländischen richterlichen Urteils Voraussetzungen geprüft, welche bei der exekutorischen Notariatsurkunde überhaupt nicht in Frage kommen können, nämlich die Rechtskraft des Urteils, die Zuständigkeit des Prozessgerichtes u. s. w. Der allein in Frage kommende Gesichtspunkt eines etwaigen Verstosses gegen das inländische Recht aber kann von Amtswegen geprüft werden.

In aller Kürze haben wir unseren Standpunkt zur Frage der Freizügigkeit der Notariatsurkunde ausgeführt, welcher mit dem Anschluss an die, vom letzten Kongresse der Notare Österreichs und Deutschlands ausgegangene Bewegung gleichbedeutend ist. Wir erklären uns für bereit, an folgenden Verhandlungen sowohl

in dieser, als auch in anderen grundlegenden Fragen des Notariats und Urkundwesens von internationaler Bedeutung teilzunehmen und etwa in der Folge einzuberufende internationale Notarenkongresse auch unsererseits zu beschicken.

In Erwartung Ihrer diesbezüglichen Vorschläge verbleiben wir mit kollegialem Grusse Der Landesverein der ungarischen kön. öff. Notare. Aus der Jahresgeneralversammlung gehalten in Budapest, am 20. Feber 1910. — Géza v. Jakab m. p. Präsident. Dr. Sigfried Holitscher m. p. Referent.“

*

Személyi hírek. Kir. közjegyzőkké kinevezettek dr. *Schilling Lajos*, budapesti kir. közjegyzőhelyettes Mócsra és dr. *Tót Ákos*, marosillyei kir. közjegyzőhelyettes Szeghalomra. Meghalt dr. *Kabdebó Ferencz* marosvásárhelyi kir. közjegyző.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadó- hivatal
Egész évre . . . 10 kor.	Dr. HOLITSCHER SZIGFRID	Budapest, VI, Andrassy-út 9.
Félévre . . . 6 „	budapesti kir. közj.-helyettes.	

Tartalom. A közjegyzői intézmény reformjához. — Gáncsok a közjegyzői intézmény ellen. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

A közjegyzői intézmény reformjához.

Az egész közjegyzői kar örömmel üdvözli az igazságügyi kormányzat az elhatározását, hogy programjába felvette a közjegyzői intézmény reformját. S ebben a kezdeményező lépés volt igazságügyi ministerünknek, dr. Günther Antalnak érdeme, a kire bizonyára hálával fog mindig gondolni a közjegyzői kar mai és jövő nemzedéke, hogy a közjegyzői intézményt mai alárendelt helyzetéből kiemelni segítette. Ez a reform azonban nemcsak a közjegyzői intézménynek, hanem az egész perenkivüli jogszolgáltatásnak kell, hogy ünnepe legyen.

Ezen sorok íróját annál is inkább örömmel tölti el a reformnak programra tűzése, mert hiszen ő is a kar azon közkatona közé tartozik, a ki ezeket a reformokat sürgette s azoknak érdekében tervezetet dolgozván ki, mely a Közjegyzők Lapjának 1908—1909-ki évfolyamában meg is jelent, — aktiv részt is vett.

Még mielőtt a reform munkálatok megkezdődtek volna, máris az a nézet nyert kifejezést, hogy a tervezet túlhajtott kívánságokkal ne terheltesse. Ez *elvnek* jó, csak az a kérdés, mit tartunk a gyakorlatban túlhajtott követeléseknek. Én is osztom azt a nézetet, hogy lehetlent kérni döreség, — de viszont *túl keve-*